

Opinnäytetyö (AMK)

Auto- ja kuljetustekniikka

Autotekniikka

2013

Jarmo Onninen

KATSASTUSTOIMIPISTE AUTOKORJAAMOLLE

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Auto- ja kuljetustekniikka | Autotekniikka

2013 | 63 sivua

Ohjaajat: Seppo Siironen ja Kari Lindström

Jarmo Onninen

KATSASTUSTOIMIPISTE AUTOKORJAAMOLLE

Opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä katsastustoiminnan säädöksiin ja määräyksiin sekä katsastuksien käytännön toteuttamiseen ja toiminnan edellytykseen uuden lakiesityksen 2012 pohjalta. Töiden tilaajana oli Autoalan Keskusliitto ry. Autoalan Keskusliitto ry on autoalan edunvalvoja. Työ jaettiin kahteen osaan: selvityksen tekemiseen säädöksistä ja määräyksistä sekä käytännön toteuttamiseen ja toiminnan edellytykseen. Lopuksi opinnäytetöistä laaditaan selkeä opaskirjanen autokorjaamoille.

Tämä opinnäytetyö on selvitys säädöksistä ja määräyksistä uuden lakiesityksen 2012 pohjalta. Työn lopussa verrataan nykyistä lainsäädäntöä tulevaan uuteen lakiin, ja tarkastellaan erityisesti muutoksia laissa.

Ajoneuvojen katsastuksia saa suorittaa vain Liikenteen turvallisuusviraston myöntämällä luvalla. Liikenteen turvallisuusvirasto määrittelee katsastustoimipisteessä tarvittavat laitteet ja luvat.

Tuleva laki mahdollistaa autokorjaamoiden katsastustoiminnan harjoittamisen. Toimilupien eriyttäminen toisistaan antaa mahdollisuuden esimerkiksi pelkästään kevyen katsastustoiminnan suorittamiseen.

ASIASANAT:

autokorjaamo, katsastustoiminta, katsastus

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Automotive & Transportation Engineering | Automotive Engineering

2013 | 63 pages

Instructors: Seppo Siironen and Kari Lindström

Jarmo Onninen

MOTOR VEHICLE INSPECTION FOR A GARAGE

[Click here to enter text.](#)

The purpose of this thesis was to study the legislation, practices and operation of inspection based on a new legislative proposal 2012. The commissioner of the work was the Finnish Central Organisation for Motor Trades and Repairs, which is the trustee of the automotive field. The work was divided into two parts: making of the report on the regulations and the practice. Finally, a guide booklet was drawn up for garages.

This thesis is a report on the regulations based on a new legislative proposal 2012. At the end of the work the present legislation is compared with the future new law.

The inspections of vehicles may be carried out with the permission granted only by the Finnish Transport Safety Agency. The Finnish Transport Safety Agency specifies the devices and licences needed in the inspection offices.

In connection with the making of this thesis the future law was studied comprehensively, which will be an advantage in the future for the author when working as an inspector.

KEYWORDS:

garage, inspection activity, inspection

SISÄLTÖ

SANASTO	7
1 JOHDANTO	9
2 YLEISTÄ KATSASTUKSESTA	11
2.1 Itävalta	11
2.2 Belgia	12
2.3 Tanska	12
2.4 Saksa	13
2.5 Hollanti	14
2.6 Iso-Britannia	15
2.7 Suomi	17
3 LAKISÄÄTEISET VAATIMUKSET ASEMAN PERUSTAMISELLE	20
3.1 Lupavaatimus	20
3.1.1 Ilman katsastuslupaa suoritettavat katsastuksen osat	20
3.1.2 Katsastuslupa	21
3.1.3 Katsastusluvan myöntämisen edellytykset	21
3.1.4 Lupa raskaiden ajoneuvojen katsastukseen poikkeuksellisin edellytyksin	22
3.1.5 Hakijan luotettavuuden arviointi	23
3.1.6 Hakijan luotettavuudesta päättäminen	24
3.1.7 Hakijan riippumattomuuden arviointi	24
3.1.8 Katsastusluvan hakeminen	25
3.1.9 Katsastusluvan myöntäminen	26
4 KATSASTUSTOIMIPAIKAN TOIMITILAT JA KATSASTUSLAITTEET	27
4.1 Katsastustoimipaikan toimitilat	27
4.2 Katsastustoimipaikan katsastuslaitteet	27
4.2.1 Jarrudynamometri	28
4.2.2 Akseli- tai telimassan mittaukseen soveltuva vaaka	29
4.2.3 Äänenpainetason mittari	30
4.2.4 Välystentarkistuslaite	30
4.2.5 Ajovalojen suuntaukseen ja valotehon mittaukseen soveltuva jalustalla varustettu tarkastuslaite	31

4.2.6 Henkilö- ja pakettiautojen heilahtelunvaimentimien testauslaite	31
4.2.7 Muut vähäiset laitteet ja varusteet	31
5 KATSASTUSTOIMINNASTA VASTAAVAN HENKILÖN SEKÄ KATSASTAJAN LUOTETTAVUUS JA AMMATTITAITO	34
5.1 Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ja katsastajan luotettavuus	34
5.2 Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ja katsastajan luotettavuudesta päättäminen	35
5.3 Katsastajan ammattitaitovaatimukset	35
5.3.1 Katsastajan peruskoulutus	35
5.3.2 Katsastajan jatkokoulutus	36
5.3.3 Poikkeus peruskoulutusvaatimuksesta	37
5.4 Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ammattitaitovaatimukset	38
6 KATSASTAJAN ESTEELLISYYS JA NEUVONTAVELVOLLISUUS	39
6.1 Esteellisyys	39
6.2 Esteellisyysperusteet	39
6.3 Esteellisyyden ratkaiseminen	40
6.4 Neuvonta	41
7 KATSASTUSTEN SUORITTAMISEN YLEISET VAATIMUKSET	42
7.1 Katsastusluvan mukaisen toiminnan aloittaminen	42
7.2 Tasapuolisuus katsastustoiminnassa	42
7.3 Poikkeus hallintolain esteellisyysvaatimuksesta katsastuksessa	43
7.4 Katsastuksen suorittaminen katsastustoimipaikan ulkopuolella	43
7.5 Palvelutietojen ja katsastushintojen ilmoittaminen katsastuspalvelurekisteriin	44
7.6 Katsastusasiakirjojen säilyttäminen	44
7.7 Katsastustoiminnan päätyminen	45
8 TOIMINNAN ASIANMUKAISUUDEN VALVONTA	46
8.1 Katsastustoiminnan seuranta	46
8.2 Valvonta	46
8.3 Tietojen antaminen valvontaviranomaiselle	46
8.4 Katsastustoimipaikan ja koulutuspaikan tarkastukset	47
8.5 Sopimuskumppanin suorittamat toimipaikan tarkastukset	47
8.6 Katsastetun ajoneuvon tarkastus	48
8.7 Ajoneuvon määrääminen valvontakatsastukseen	49

8.8 Katsastusluvan peruuttaminen	49
8.9 Toimenpiteet katsastajan katsastustoiminnan puutteiden johdosta	50
8.10 Väliaikaiset toimenpiteet katsastustoiminnan puutteiden johdosta	51
8.11 Katsastustoimipaikan toimitilan tai laitteen käyttökielto	52
8.12 Koulutusluvan peruuttaminen sekä huomautus ja varoitus koulutusluvan haltijalle	52
9 KESKEISET MUUTOSEHDOTUKSET VOIMASSAOLEVAAN KATSASTUSLUPALAKIIN	53
9.1 Muutosehdotukset riippumattomuusvaatimukseen katsastus- ja yksittäishyväksyntätoiminnassa	53
9.2 Muutosehdotukset katsastuslupien laajuuteen	54
9.3 Katsastusluvan hakijan vakavaraisuusvaatimuksen poistaminen	56
9.4 Koeajoratavaatimuksen poistaminen	56
9.5 Ehdotukset katsastuksen ja yksittäishyväksyntöjen valvonnan tehostamiseksi	56
9.6 Katsastuspalvelurekisteri	57
9.7 Muutokset katsastajien koulutusvaatimuksiin	57
9.8 Katsastustoiminnan valvontamaksu	58
10 YHTEENVETO	60
LÄHTEET	63

SANASTO

C	Telaketjulla varustettu traktori, jotka tyyppihyväksytään kansallisesti, Suomessa hyvin harvinaisia
GOCA	Gropering van Organismen voor de Controle van Automobielen; (belgialainen Ajoneuvokatsastus- ja ajokorttiluvallisten yhtiöiden liitto)
Katsastaja	Henkilö, jolla on oikeus suorittaa katsastuksia
Katsastuspalvelurekisteri	Liikenteen turvallisuusviraston automaattisen tietojenkäsittelyn avulla pitämä julkinen rekisteri
Kevyt ajoneuvo	M ₁ -luokan ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 3,5 tonnia, sekä N ₁ -, L-, O ₁ - ja O ₂ - luokan ajoneuvo ja maastoajoneuvo
L	Mopot ja moottoripyörät sekä mönkijät ja muut pienet ajoneuvot, joissa on 3-4 pyörää
MOT- testi	Katsastus Isossa-Britanniassa
Määräaikaiskatsastus	Määräaikaiskatsastus on ajoneuvolle määräajoin tehtävä katsastus, jossa tarkastetaan ajoneuvon kunto ja rekisteriin merkityt tiedot
M ₁	Henkilöauto, henkilöiden kuljetukseen valmistettu ajoneuvo, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa enintään kahdeksalle henkilölle
M ₂	Linja-auto, henkilöiden kuljetukseen valmistettu ajoneuvo, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa useammalle kuin kahdeksalle henkilölle ja ajoneuvon kokonaismassa on enintään 5 tonnia
M ₃	Linja-auto, henkilöiden kuljetukseen valmistettu ajoneuvo, jossa on kuljettajan lisäksi tilaa useammalle kuin kahdeksalle henkilölle ja ajoneuvon kokonaismassa yli 5 tonnia
N ₁	Pakettiauto, tavarankuljetukseen valmistettu ajoneuvo, jonka kokonaismassa on enintään 3,5 tonnia ja tavarakantavuuden tulee olla suurempi kuin henkilökantavuuden (henkilö 68 kg)
N ₂	Kuorma-auto, tavarankuljetukseen valmistettu ajoneuvo, jonka kokonaismassa on suurempi kuin 3,5 tonnia ja ajoneuvon kokonaismassa on enintään 12 tonnia
N ₃	Kuorma-auto, tavarankuljetukseen valmistettu ajoneuvo, jonka kokonaismassa on suurempi kuin 3,5 tonnia ja ajoneuvon kokonaismassa yli 12 tonnia

O ₁	Perävaunu, ajoneuvo (auton perävaunu) on henkilöiden tai tavarankuljetukseen taikka matkailutarkoituksiin valmistettu hinattava ajoneuvo, kevyt perävaunu kokonaismassassa on enintään 0,75 tonnia
O ₂	Perävaunu, jonka kokonaismassa on suurempi kuin 0,75 tonnia mutta enintään 3,5 tonnia
O ₃	Perävaunu, jonka kokonaismassa on suurempi kuin 3,5 tonnia mutta enintään 10 tonnia
O ₄	Perävaunu, jonka kokonaismassa on suurempi kuin 10 tonnia
Raskas ajoneuvo	M ₁ - luokan ajoneuvo, jonka kokonaismassa on yli 3,5 tonnia, sekä N ₂ -, N ₃ -, M ₂ -, M ₃ -, O ₃ -, O ₄ -, T- ja C-luokan ajoneuvo, liikennetraktori ja moottoriyökone
RDW	RijksDienst voor het Wegverkeer (tieliikenneministeriö Hollannissa) nimi nykyisin Vehicle Approval and Information (ajoneuvojen hyväksyntä ja informaatio)
SFS-EN ISO 9000:2008	Laadunhallinta standardi
T	Traktori on ajoneuvo, joka on erityisesti suunniteltu maa- tai metsätaloustöihin käyttämään siihen liitettäviä koneita sekä vetämään peräkärriä.
Valvontakatsastus	Valvontakatsastus on poliisi-, tulli- tai rajavartiomiehen määräämä katsastus, jos ajoneuvon kunnossa ja erityisesti jarruissa havaitut puutteet voivat aiheuttaa sellaisen turvallisuusriskin, että ajoneuvon tiellä suoritettavaa tarkastusta perusteellisempi tarkastus on aiheellinen
Vastaava henkilö	Henkilö, joka osaltaan varmistaa katsastusten suorittamisen asianmukaisuuden katsastustoimipaikalla
VOSA	Vehicle and Operator Services Agency, katsastusten valtiollinen valvontaviranomainen Isossa-Britanniassa

1 JOHDANTO

Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee katsastuslupalain uudistusta. Uuden katsastuslupalain tarkoituksena on lisätä katsastusalan kilpailua ja katsastuspalvelujen saatavuutta sekä hillitä katsastushintojen nousua. Uusi katsastuslupalakiesitys on tällä hetkellä eduskunnan käsittelyssä.

Tässä opinnäytetyössä käydään läpi uusi katsastuslupalakiesitys ja tutustutaan sen säädöksiin ja määräyksiin. Työn tavoitteena oli tarkastella uutta katsastuslupalakiesitystä autokorjaamon kannalta, mitä vaatimuksia on, kun perustetaan katsastusasema.

Ministeriön ehdotuksen mukaan katsastusluvan saannin tiukkoja riippumattomuusvaatimuksia lievennettäisiin, mikä antaisi myös esimerkiksi autoliikkeille ja korjaamoille mahdollisuuden saada määräaikaikatsastuksiin toimilupia. Katsastuslupalain uusimisen yhteydessä on tarkoitus uudistaa myös ajoneuvojen yksittäishyväksynnän suorittajaa koskevat säännökset ja muuttaa nykyinen katsastustoiminnan valvontamaksu veroluontoiseksi valvontamaksuksi.

Uuden lakiesityksen sisältö on vähäisiä tarkennuksia ja päivityksiä lukuun ottamatta pääosin sama kuin vuonna 2010 eduskunnalle annettu katsastustoimilupalain muutosesitys. Silloinen eduskunta ei ehtinyt käsitellä esitystä ja se raukesi. Ministeriön esitys uudeksi katsastuslupalaiksi on lähetetty lausunnoille sidosryhmille. Esityksen lausuntoaika päättyi 24.8.2012.

Ajoneuvojen katsastusta ja katsastuksen valvontamaksua koskevat lait on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2014 alusta. Laki ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Suomessa katsastusala vapautettiin kilpailulle asteittain vuodesta 1994 lähtien. Laki ajoneuvojen katsastusluvista on ollut pääosin ennallaan siitä lähtien.

Työn alussa tarkastellaan katsastuksen historiaa, hintaa, kestoa ja laatua muutamissa Euroopan maissa. Seuraavissa luvuissa tarkastellaan aseman perustamiseen liittyviä lakisääteisiä vaatimuksia ja toimipaikan ja katsastuslaitteiden

vaatimuksia. Työn keskivaiheilla käsitellään katsastajan ja vastaavan henkilön luotettavuutta ja ammattitaitoa. Työn lopussa tarkastellaan katsastuksiin liittyviä yleisiä vaatimuksia, jatkokoulutuslupaa ja toimintaa. Työn loppuun kerätään keskeiset muutosehdotukset voimassa olevaan lakiin.

2 YLEISTÄ KATSASTUKSESTA

Määräaikaiskatsastus on ajoneuvolle määräajoin tehtävä katsastus, jossa tarkastetaan ajoneuvon kunto ja rekisteriin merkityt tiedot. Kunnon lisäksi määräaikaiskatsastuksessa tarkastetaan, että ajoneuvo on liikenteessä turvallinen, ja että ajoneuvosta ei aiheudu liiallisia ympäristöhaittoja. Lisäksi määräaikaiskatsastuksessa valvotaan ajoneuvoon kohdistuvien verojen ja maksujen suorittamista.

2.1 Itävalta

Säännöllinen ajoneuvokatsastus aloitettiin vuonna 1928. Katsastustoimintaa yksityistettiin luokissa L, M₁, N₁, O₁ ja O₂ vuonna 1972. Toinen yksityistäminen tapahtui luokissa M₂, M₃, N₃, O₃ ja O₄ vuonna 1998. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee kaikkia ajoneuvoja, joiden määritelty maksiminopeus on yli 25 km/h. Määräaikaiskatsastusajankohta vaihtelee eri ajoneuvoluokittain. Esimerkiksi yksityiseen liikenteeseen käytettävälle henkilöautolle se on ensimmäisen kerran kolmen vuoden päästä käyttöönottopäivästä ja toisen kerran viiden vuoden päästä ja sen jälkeen vuosittain. Katsastus kestää keskimäärin 20 minuuttia ja maksaa noin 35 euroa (pakokaasumittauksiin vuonna 2004). Hinta ei ole valvottu, vaan alalla vallitsee vapaa kilpailu. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Kaikissa ajoneuvoissa on tuulilasin oikeassa reunassa tarra, josta käy ilmi seuraavan katsastuksen päivämäärä. Poliisi valvoo ja suorittaa vuosittain lukuisia teknisiä tienpiennartarkastuksia. Ajoneuvot, joiden katsastus ei ole voimassa, lähetetään valtiolliselle katsastusasemalle erikoiskatsastukseen ja lisäksi annetaan hallinnollinen sakko (72 eurosta 2 180 euroon). (Tiililä & Niiranen 2006.)

Valtuutetut yksityiset organisaatiot tai autohuoltamot vastaavat ajoneuvokatsastuksesta. Katsastustoimipaikkoja on 4 800 kpl, ja katsastuksia harjoittavien yri-

tysten määrä on 4 000. Näitä valvoo paikallinen viranomainen kansallisen ajoneuvokatsastuksen laatujohtamisjärjestelmän mukaisesti. (Tiililä & Niiranen 2006.)

2.2 Belgia

Riippumaton bussien ja autojen autokatsastustoiminta aloitettiin 2.1.1933 annetulla kuninkaallisella päätöksellä. Katsastus on ajan vaatimusten mukaan kehittyvä ja kansainvälistä arvostusta nauttiva. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Määräaikauskatsastusvelvollisuus koskee autoja (M- ja N-luokkien ajoneuvot), sekä muita kuin kevyitä perävaunuja. Katsastus kestää keskimäärin 21 minuuttia ja maksaa noin 27,5 euroa/bensiiniauto ja 33,5 euroa/dieselauto (pakokaasumittauksineen vuonna 2004). Belgian valtio määrittelee katsastushinnat. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Määräaikauskatsastuksen ilmoittava ajoneuvotarra on vain raskaille ajoneuvoille, ei henkilöautoille. Poliisi valvoo ja suorittaa tietarkastuksia. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Kymmenen yksityistä organisaatiota vastaa katsastuksesta, ja valtio valvoo sitä. GOCA (Groepering van erkende ondernemingen voor autokeuring en rijbewijs eli vapaasti käännettynä Ajoneuvokatsastus- ja ajokorttiluvallisten yhtiöiden liitto) toimii näiden kymmenen yrityksen välisenä liittona. Yritykset saavat lupansa Belgian valtiolta. Katsastustoimipaikkoja on 76 kpl, ja katsastusta harjoittavia yrityksiä on 10 kpl. (Tiililä & Niiranen 2006.)

2.3 Tanska

Vuonna 1902 Tanskan liikennelaissa mainittiin, että poliisi voi nimittää ajoneuvoja koskevissa asioissa hyödynnettävän ajoneuvoasiantuntijan. Ajoneuvoasiantuntijan tehtäviin kuuluivat ajokorttien myöntäminen, ajokokeet, kaikkien ajoneuvojen katsastukset ja liikenneonnettomuuksien analysointi. Suurin osa ajo-

neuvoasiantuntijoista oli koulutukseltaan diplomi-insinöörejä. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Vuonna 1960 oikeusministeriö perusti valtion johtaman viraston ajoneuvojen katsastusta ja tyyppihyväksyntää varten. Vuonna 1981 aloitettiin raskaiden ajoneuvojen vuosikatsastukset. Katsastajia oli noin 300 ja 54 ajoneuvoasiantuntijaa, jotka toimivat 54 katsastusasemalla. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Vuonna 1998 aloitettiin säännölliset pienten henkilö- ja pakettiautojen katsastukset. Vuonna 2005 ajoneuvokatsastukset vapautuivat ja valtion omistama yritys myytiin maaliskuussa 2005. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee autoja (M- ja N-luokkien ajoneuvot) sekä perävaunuja ja puoliperävaunuja O₃ ja O₄. Katsastustaaajuus on esimerkiksi henkilöautolle ensimmäisen kerran neljän vuoden kuluttua ajoneuvon käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen joka toinen vuosi viimeistään käyttöönottopäivää vastaavana päivänä. Katsastus kestää noin 15 minuuttia ja maksaa noin 50 euroa (pakokaasumittauksineen vuonna 2004). Viranomaiset valvovat katsastuksen hintoja. Valvontaa helpottavia tuulilasitarroja ei ole. Poliisi valvoo ja suorittaa ajoneuvojen tarkastuksia teillä. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Kaikki katsastusyrietykset 71 (10.1.2006) toimivat yksityisesti. Tanskan tieturvallisuus- ja liikennevirasto hyväksyy katsastusyrietykset ja myöntää toimiluvat. Valtakunnallisesti katsastustoimipaikkoja on noin 300 kpl, ja tämän lisäksi maassa on yli 300 kpl muita paikallisia katsastuspaikkoja. (Tiililä & Niiranen 2006.)

2.4 Saksa

Itsenäiset yritykset hoitavat katsastustoimintaa ja saavat avustusta valtiolta. Katsastusyrietykset on itse vastuussa valvonnasta. Katsastusasemat tarkastetaan joka kolmas vuosi laatu järjestelmän sääntöjen mukaisesti. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee autoja (M- ja N-luokkien ajoneuvot), traktoreita, moottoripyöriä sekä muita kuin kevyitä perävaunuja. Katsastustaa-

juus on esimerkiksi henkilöautolle ensimmäisen kerran kolmen vuoden kuluttua ajoneuvon käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen joka toinen vuosi viimeistään käyttöönottopäivää vastaavana päivänä. Katsastus kestää noin 20–30 minuuttia ja maksaa noin 75 euroa (pakokaasumittauksineen vuonna 2004). Saksan liikennelaki määrittelee katsastusten hinnalle rajat ja jokaisella yrityksellä on kiinteät hinnat jokaisessa osavaltiossa. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Kaikkien ajoneuvojen takarekisterikilvessä on tarra, josta käy ilmi seuraavan katsastuksen ajankohta. Näin pysäköidyn ajoneuvon katsastamattomuus voidaan tarkistaa vaikka kuljettaja ei olisi paikalla.

Katsastustoimipaikkoja on noin 570 kokoaikaista ja 200 osa-aikaista. Katsastusta harjoittaa noin 10 yritystä, joissa työskentelee noin 18 000 asiantuntijaa. (Tiililä & Niiranen 2006.)

2.5 Hollanti

Pakollinen katsastustoiminta aloitettiin vuonna 1983 ajoneuvoille, joiden massa ylitti 3 500 kg. Vuonna 1985 aloitettiin katsastustoiminta ajoneuvoille, joiden massa oli alle 3 500 kg. Toiminta perustui kansalliseen lainsäädäntöön. Vuonna 1994 kansallinen lainsäädäntö muuttui vastaamaan eurooppalaisia säädöksiä. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee vuoden kuluttua käyttöönotosta seuraavia ajoneuvoja:

- moottoriajoneuvot, joissa on vähintään neljä rengasta ja yli 3 500 kilon maksimipaino
- perävaunut, joiden maksimipaino on yli 3 500 kiloa
- moottoriajoneuvot, joissa on vähintään neljä rengasta ja alle 3 500 kilon maksimipaino ja joita käytetään takseina tai ambulansseina

Määräaikaiskatsastusvelvollisuus koskee kolmen vuoden kuluttua käyttöönotosta seuraavia ajoneuvoja:

- moottoriajoneuvot, joiden maksimipaino on alle 3 500 kiloa. Poikkeuksena kolmipyöräiset moottoriajoneuvot, joiden maksimipaino on alle 400 kiloa.

Katsastus kestää keskimäärin 45 minuuttia ja maksaa noin 30 euroa (vuonna 2004), hintaa ei valvota.

Rangaistus suorittamattomasta määräaikaikatsastuksesta on 75 euroa. Mikäli määräaikaikatsastusraporttia ei voida lukea, mahdollinen sakko tästä on 25 euroa. Kun poliisi pysäyttää ajoneuvon ja katsastusraporttia ei ole, seuraa 25 euron sakko. (Tiililä & Niiranen 2006.)

RDW (ajoneuvojen hyväksyntä ja informaatio) valvoo ajoneuvokantaan liittyviä turvallisuus- ja ympäristöasioita, joihin kuuluvat muun muassa uusien ajoneuvotyyppien tarkastaminen sen osalta, että ne vastaavat hollantilaista ja eurooppalaista lainsäädäntöä ja säännöstöjä. RDW (viranomainen) vastaa ajoneuvojen katsastuksista ja uudelleen katsastuksista.

Katsastusasemia on 21 kpl ja katsastusta harjoittavien yritysten määrä on noin 9051 (vuonna 2004) (Tiililä & Niiranen 2006).

2.6 Iso-Britannia

Pakollinen katsastustoiminta aloitettiin Isossa-Britanniassa vuonna 1960, jolloin moottoriajoneuvojen testisäännökset tulivat voimaan. Katsastus rajoitettiin ensin 10 vuotta tai sitä vanhempiin ajoneuvoihin, mutta ikäraja alennettiin vähitellen kolmeen vuoteen (huhtikuu 1967). Ikäraja ambulansseille, takseille ja yli kahdeksan matkustajapaikkaisessa ajoneuvossa (pois lukien kuljettaja) alennettiin vuoteen 1.1.1983. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Alun perin katsastus, jota kutsuttiin MOT-testiksi, rajoittui jarruihin, ohjaukseen ja valoihin. Uusia osa-alueita ja erilaisia standardeja on otettu käyttöön, kuten:

- 1968 – renkaiden tarkistus;
- 1969 – lain vaatimien turvavöiden paikallaan olon tarkastus;

- 1977 – tuulilasinpyyhkimien ja tiivisteiden, vilkkujen, jarruvalojen, ääni-merkinantolaitteen, pakokaasujärjestelmän sekä korin ja alustan kunnon tarkistus ja yksityiskohtaisempi turvavöiden tarkistus;
- 1991 – bensiinimootoriajoneuvojen pakokaasupäästöjen, ABS-jarrujärjestelmän, takapyörän laakeroinnin, takapyörien ohjauksen (kun tarpeellista) ja takapenkkien turvavöiden tarkistus;
- 1992 – suurimmalle osalle ajoneuvoista tiukemmat renkaiden kulutuspin-tojen syvyysvaatimukset;
- 1993 – takaosan sumu-, varoitus- ja rekisterikilpivalojen tarkistus sekä kuljettajan tienäkymän, korin kunnon ja turvallisuuden, kuorman turvallisuuden, ovien, rekisterikilpien, polttoainejärjestelmän ja peilien tarkistus;
- 1994 – dieselmootoriajoneuvojen pakokaasupäästöjen tarkistus sen jälkeen, kun vähäisiä toimintatapamuutoksia oli toteutettu;
- 1996 – uudet, tiukemmat pakokaasupäästötarkistukset kipinäsytytys-mootoriajoneuvoille;
- 1998 – turvavöiden asennustarkistus pikkubusseille ja linja-autoille;
- 2005 – katsastustodistusten myöntäminen tietokonepohjaisella hallinto-järjestelmällä.

Määräaikauskatsastusvelvollisuus koskee vuoden kuluttua käyttöönotosta seuraavia ajoneuvoja:

- taksit ja ambulanssit, joissa on korkeintaan kahdeksan matkustajapaikkaa
- matkustaja-ajoneuvot, ambulanssit, moottoriasuntovaunut ja kaksikäyttöiset ajoneuvot, joissa on 9-12 matkustajapaikkaa
- matkustaja-ajoneuvot, ambulanssit, moottoriasuntovaunut ja kaksikäyttöiset ajoneuvot, joissa on vähintään 13 matkustajapaikkaa (sisältäen yhteisö- ja pelilinja-autot)
- julkisen liikenteen ajoneuvot

Määräaikauskatsastusvelvollisuus koskee kolmen vuoden kuluttua käyttöönotosta seuraavia ajoneuvoja:

- moottoripyörät
- nettopainoltaan alle 450-kiloiset kolmipyöräiset ajoneuvot
- henkilöautot, matkustaja-ajoneuvot, moottoriasuntovaunut ja kaikki kak-
sikäyttöiset ajoneuvot, joissa on korkeintaan kahdeksan matkustajapaik-
kaa
- bruttopainoltaan alle 3 000-kiloiset tavara-ajoneuvot
- yli 3 000-kiloiset tavara-ajoneuvot

Katsastus kestää keskimäärin 50 minuuttia (sisältäen paperityöt) ja maksaa enimmillään henkilöautosta noin 68 euroa (pakokaasupäästötesti tehdään aina). Katsastamattomalla ajoneuvolla ajamisesta seuraa 1 000 punnan sakot ja har-
kinnanvarainen ajokortin menetys. (Tiililä & Niiranen 2006.)

VOSA (Vehicle and Operator Services Agency) myöntää toimiluvat kevyiden ajoneuvojen katsastusasemille. Toimiluvulle ei ole voimassaoloaikaa. valtuutetulla tarkastajalla tulee olla hyvä maine eikä hänellä saa olla rikostuomioita. Auto-
korjaamon/katsastusaseman tekemillä muilla toimenpiteillä, kuten korjauksilla ei ole rajoituksia. Tarkemmat ohjeet ovat katsastajien opaskirjassa VOSAn ko-
tisivuilla. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Katsastustoimipaikkoja on 70 kokoaikaista ja 21 osa-aikaista. Katsastusta har-
joittavien yritysten määrä on noin 19 000 (vuonna 2004). (Tiililä & Niiranen
2006.)

2.7 Suomi

Katsastustoiminta alkoi Suomessa kunnallisena suurimmissa kaupungeissa
vuonna 1917, ja toiminta perustui kaupunkien järjestyssääntöihin. Toukokuussa
1922 annettiin asetus automobiilien rekisteröimisestä ja katsastamisesta. Autot
määrättiin katsastettavaksi ennen käyttöönottoa ja sen jälkeen vuosittain aina
kesäkuun alkuun mennessä. Linja-autot ja muut ammattimaisessa liikenteessä
olevat ajoneuvot piti katsastaa kaksi kertaa vuodessa. Katsastuksen suoritti au-

ton kotipaikkakunnan katsastusmies poliisin läsnä ollessa. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Katsastusmiehiltä vaadittiin insinöörin tutkinto vuodesta 1937 alkaen. Vuoden 1972 alussa siirryttiin käytäntöön, jossa katsastusajankohta määräytyi rekisterinumeron viimeisen numeron mukaan. Bensiinikäyttöisten autojen päästömittaukset aloitettiin vuonna 1993. Samana vuonna Autorekisterikeskuksesta tuli valtion liikelaitos. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Vuonna 1994 yksityisten katsastusasemien toiminta sallittiin liikenneministeriön myöntämällä luvalla. Vuonna 1996 Autorekisterikeskus jaettiin kahtia: Suomen autokatsastus Oy:ksi, joka vastasi katsastuksista ja kuljettajatutkinnoista sekä Ajoneuvohallintokeskukseksi (AKE), joka vastasi viranomaistoiminnasta. AKE:n tehtävänä oli mm. valvoa katsastustoimipaikkojen toimintaa, katsastuspalvelujen laatua ja saatavuutta sekä asiakkaiden yhdenvertaista kohtelua. (Tiililä & Niiranen 2006.)

Vuonna 1998 katsastustoimipaikkojen määrä lisääntyi matkapaikat mukaan luettuna 203 toimipaikkaan, joista 156 on Suomen Autokatsastus Oy:n ja loput muiden yritysten toimipaikkoja.

Vuonna 1999 Katsastustoimipaikkojen toimilupien myöntäminen siirtyi AKE:lle. Katsastusmiehille tuli pakollinen alalletulokoulutus sekä säännölliset täydennyskoulutukset.

Määräaikauskatsastusvelvollisuus koskee autoja (M- ja N-luokan ajoneuvot), kevyitä nelipyöriä (L_{6e}-luokan ajoneuvot), nelipyöriä (L_{7e}-luokan ajoneuvot), sekä muita auton perävaunuja kuin kevyitä perävaunuja (O₂-, O₃- ja O₄-luokan ajoneuvot).

Esimerkiksi yksityiseen liikenteeseen käytettävät henkilöautot ja muut M₁-luokan ajoneuvot kuin sairasautot, kevyet nelipyörät (L_{6e}-luokka) sekä nelipyörät (L_{7e}-luokka) tulee määräaikauskatsastaa ensimmäisen kerran kolmen vuoden kuluttua ajoneuvon käyttöönottopäivästä, toisen kerran viiden vuoden kuluttua

ajoneuvon käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen vuosittain viimeistään käyttöönottopäivää vastaavana päivänä.

Katsastus kestää keskimäärin 15 minuuttia ja maksaa noin 45 euroa (vuonna 2004), hintaa ei ole säädetty. Katsastustoimipaikkoja on 243 ja 30 vain kevyttä katsastavaa yritystä. Katsastusta harjoittavien yritysten määrä on noin 70 (vuonna 2004). Katsastuksista vastaava viranomainen oli AKE, nykyinen Liikenteen turvallisuusvirasto eli Trafi, ja kuvaus viranomaisille kuuluvista katsastukseen liittyvistä tehtävistä on Toimilupalaissa. (Tiililä & Niiranen 2006.)

3 LAKISÄÄTEISET VAATIMUKSET ASEMAN PERUSTAMISELLE

Uuden katsastuslupalakiesityksen toisen luvun mukaan lakisääteiset vaatimukset aseman perustamiselle olisivat seuraavat:

Katsastuslupa

3.1 Lupavaatimus

Katsastustoimintaa saa harjoittaa vain se, jolle on myönnetty katsastuslupa.

3.1.1 Ilman katsastuslupaa suoritettavat katsastuksen osat

Katsastustehtävien vähäisiä osia, kuten pakokaasupäästöjen, jarrujärjestelmien, vetokytkimien ja nopeudenrajoittimien tarkastuksia voi suorittaa myös muu taho kuin se, jolle katsastuslupa on myönnetty (tarkastuspaikka). Tarkastuspaikalla on oltava käytettävissään tarvittavat toimitilat, riittävä tarkastuslaitteisto sekä kyseiseen tehtävään pätevä ja asiantunteva henkilöstö.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo tarkastuspaikkoja ja voi antaa niille huomautuksen tai kirjallisen varoituksen jos:

- 1) tarkastuspaikalla ei ole käytettävissä tarvittavia toimitiloja;
- 2) tarkastuspaikalla ei ole käytettävissä riittävää tarkastuslaitteistoa;
- 3) tarkastuslaitteiden huolto tai mittatarkkuuden tarkastus on laiminlyöty;
- 4) tarkastuksia ei ole suoritettu asianmukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi päättää, ettei tarkastuspaikan tarkastuksia hyväksytä, jos kirjallisesta varoituksesta huolimatta edellä mainittuja puutteita tai laiminlyöntejä edelleen esiintyy.

3.1.2 Katsastuslupa

Katsastuslupa myönnetään hakemuksesta katsastusten suorittamiseen katsastuslajeittain yhteen tai useampaan seuraavasti:

- 1) kevyiden ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksiin;
- 2) raskaiden ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksiin;
- 3) kevyiden ajoneuvojen määräaika-, valvonta-, rekisteröinti-, muutos-, ja kytkentäkatsastuksiin;
- 4) raskaiden ajoneuvojen määräaika-, valvonta-, rekisteröinti-, muutos-, ja kytkentäkatsastuksiin.

3.1.3 Katsastusluvan myöntämisen edellytykset

Määräaika-, ja valvontakatsastuksiin oikeuttavan katsastusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että

- 1) hakijalla on oikeus harjoittaa elinkeinoa Suomessa;
- 2) hakija ei saa olla konkurssissa ja jos hakija on luonnollinen henkilö, hänen tulee olla täysi-ikäinen ja hänen toimintakelpoisuuttaan ei ole rajoitettu;
- 3) hakijan on oltava luotettava;
- 4) hakijan toiminta on järjestetty siten, ettei hakijan harjoittama muu ajoneuvoihin liittyvä toiminta kuin katsastustoiminta vaikuta katsastuksen lopputulokseen,
- 5) hakijan on varmistettava toiminnan riittävän korkea laatu ja hakijalla on laadunhallintajärjestelmien vaatimuksia koskevan standardin SFS-EN ISO 9000:2008 tai sitä uudemman vastaavan standardin mukaan katsastustoimipaikkakohtaisesti sertifioitu ja riittävän kattava laadunhallintajärjestelmä, huomioonottaen katsastustoiminnalle säädetyt vaatimukset;
- 6) hakijalla tulee olla täysi-ikäinen, luotettava ja ammattitaitoinen katsastustoiminnasta vastaava henkilö, joka ei saa olla konkurssissa ja hänen toimintakelpoisuutta ei saa olla rajoitettu;

- 7) hakijan katsastajat ovat luotettavia ja ammattitaitoisia;
- 8) hakijalla tulee olla riittävät toimitilat katsastusten suorittamisiin;
- 9) hakijalla on katsastuslaitteet ja varusteet katsastusluvassa tarkoitettuja katsastuksia varten, jotka soveltuvat kaikkien ajoneuvojen asianmukaisiin tarkastuksiin;
- 10) hakijalla on asianmukaiset yhteydet ajoneuvoliikennerekisteriin;
- 11) hakijan on huolehdittava asianmukaisesta tietosuojasta;
- 12) hakijalla on vastuuvakuutus, jonka vakuutusmäärän arvioidaan katsastustoiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävän katsastustoiminnasta ajoneuvoille mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen korvaamiseen ja joka muilta ehdoiltaan vastaa alalla tavanomaista vakuutuskäytäntöä.

Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksiin oikeuttavan katsastusluvan myöntämisen edellytyksenä edellytetään edellä mainittujen kohtien lisäksi, että hakija on riippumaton.

Erityisestä syystä henkilö hyväksytään katsastustoiminnasta vastaavaksi henkilöksi useammalle kuin yhdelle katsastustoimipaikalle, jos hän pystyy tosiasiallisesti vastaamaan tehtävistään. Tällaisia erityisiä syitä ovat katsastustoimipaikan vähäinen aukioloaika ja seudun katsastusvelvollisuuden alaisen ajoneuvokannan vähäisyys.

Katsastuslupaa ei myönnetä, jos käy ilmi, että hakemukseen liittyvät järjestelyt on tehty katsastusluvan edellytyksistä annettujen säännösten kiertämiseksi.

3.1.4 Lupa raskaiden ajoneuvojen katsastukseen poikkeuksellisin edellytyksin

Jos alueen raskaiden ajoneuvojen katsastuspalvelujen tarjonta on puutteellista, Liikenteen turvallisuusvirasto myöntää katsastusluvan raskaiden ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksiin hakijalle, jonka toimitilat ja laitteet eivät vähäisiltä osin täytä laissa säädettyjä tai määrättyjä vaatimuksia.

Katsastuspalvelujen tarjonnan puutteellisuutta arvioitaessa on otettava huomioon ainakin suunnitellun katsastustoimipaikan etäisyys kaikki vaatimukset täyt-

tävästä raskaiden ajoneuvojen katsastustoimipaikasta ja alueen tyypilliset asiointimatkat ja katsastusvelvollisuuden alaisten raskaiden ajoneuvojen määrä

Jos alueelle myönnetään kaikki vaatimukset täyttävä katsastuslupa raskaiden ajoneuvojen katsastustoimipaikalle, katsastustoimipaikan tilat ja laitteet on saatettava vastaamaan kaikkia vaatimuksia, muuten Liikenteen turvallisuusviraston on peruttava katsastuslupa. Perutetun luvan mukainen toiminta on lopetettava viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun täydet luvat omaava raskaiden ajoneuvojen katsastustoimipaikka on aloittanut alueella toimintansa.

3.1.5 Hakijan luotettavuuden arviointi

Katsastusluvan hakijaa pidetään luotettavana jos hakija tai yhtiömuodossa toimivan hakijan hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai varajäsen tai toimitusjohtaja, yhtiömies tai muussa määräävässä asemassa oleva ei ole liiketoimintakiellossa tai määrätty liiketoimintakieltoon viiden viimeisen vuoden aikana. Edellä tarkoitettua hakijaa tai henkilöä ei kuitenkaan pidetä luotettavana, jos hänet on tuomittu:

- 1) kymmenen viimeisen vuoden aikana vähintään kahden vuoden pituiseen vankeusrangaistukseen;
- 2) viiden viimeisen vuoden aikana rangaistukseen vakavasta ajoneuvojen katsastusta, rekisteröintiä, verotusta, kirjanpitoa tai varainhallintaa koskevien säännösten rikkomisesta tai yli kuuden kuukauden, mutta alle kahden vuoden pituiseen vankeusrangaistukseen muusta rikoksesta.

Hakijaa tai henkilöä ei myöskään pidetä luotettavana:

- 1) rikossyytteen ja sen edellyttämien tutkimusten ajan;
- 2) enintään viiden vuoden ajan aiemman toiminnan perusteella, jos hakija tai henkilö on toiminnallaan aiheuttanut katsastusluvan peruuttamisen; tai
- 3) jos hakija tai henkilö viimeisen viiden vuoden aikana toiminnallaan saanut toistuvasti katsastustoiminnan harjoittamiseen liittyviä huomautuksia

tai kirjallisia varoituksia tai henkilöä on Liikenteen turvallisuusviraston toimesta kielletty suorittamasta katsastuksia.

3.1.6 Hakijan luotettavuudesta päättäminen

Liikenteen turvallisuusvirasto päättää erikseen asianomaisen henkilön tai katsastusluvan hakijan pyynnöstä taikka muutoin tarvittaessa, katsotaanko hakija tai henkilö luotettavaksi.

3.1.7 Hakijan riippumattomuuden arviointi

Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksiin oikeuttavan katsastusluvan hakijaa pidetään riippumattomana, jos hakija taikka yhtiömuodossa toimivan hakijan hallituksen tai hallintoneuvoston jäsen tai varajäsen taikka, toimitusjohtaja, yhtiömies tai muussa määräävässä asemassa oleva ei harjoita tai ole kaupallisesti, taloudellisesti tai muuten riippuvuussuhteessa siihen, joka harjoittaa:

- 1) ajoneuvojen tai niiden osien valmistusta, maahantuontia, kauppaa, suunnittelua, markkinointia, korjausta tai huoltoa;
- 2) vakuutustoimintaan liittyvää ajoneuvojen vahinkotarkastustoimintaa; tai
- 3) luvanvaraista liikennettä.

Edellä mainittu katsastusluvan hakija ei saa myöskään olla riippuvuussuhteessa edellä mainittua toimintaa harjoittavien järjestöjen kanssa.

Edellä tarkoitettuna riippuvuussuhteena ei pidetä:

- 1) katsastusluvanvaraiseen toimintaan tarvittavien tilojen ja laitteiden vuokrausta toimintaa harjoittavalta tai harjoittavalle; eikä
- 2) toimimista ajoneuvolaissa tarkoitettuna hyväksyttynä asiantuntijana tai tutkimuslaitoksena.

3.1.8 Katsastuslupan hakeminen

Katsastuslupaa haetaan kirjallisesti Liikenteen turvallisuusvirastolta.

Hakemukseen on liitettävä:

- 1) yhtiömuodossa toimivalta hakijalta kaupparekisteriote tai muu vastaava selvitys sekä selvitys omistussuhteesta;
- 2) tieto siitä, millaista lupaa haetaan;
- 3) paikkatieto, jossa katsastustoimintaa ryhdytään harjoittamaan;
- 4) selvitys, miten hakija varmistaa toimintansa riittävän korkean laadun ja laadunhallintajärjestelmän sertifiointista standardin SFS-EN ISO 9001:2008 tai tätä uudemman vastaavan standardin mukaan;
- 5) tieto katsastustoiminnasta vastaavasta henkilöstä;
- 6) selvitys siitä, miten hakijan on tarkoitus toteuttaa yhteydet ajoneuvoliikennerekisteriin ja miten hakija huolehtii asianmukaisesta tietosuojasta;
- 7) selvitys siitä, miten toimitilat, laitteet sekä katsastuksesta vastaava henkilö, katsastajat ja katsastuslupan hakija tai henkilö täyttää hakemuksen mukaisen toiminnan vaatimukset;
- 8) selvitys vastuuvakuutuksesta;
- 9) arvio katsastustoiminnan aloittamisajankohdasta.

Määräaikais-, ja valvontakatsastuksia suorittamaan oikeuttavan katsastuslupan hakijan, joka harjoittaa ajoneuvojen taikka niiden osien tai varusteiden valmistusta, maahantuontia, kauppaa, suunnittelua, markkinointia, korjausta tai huoltoa, vakuutustoimintaan liittyvää ajoneuvojen vahinkotarkastustoimintaa taikka luvanvaraista liikennettä on osoitettava, miten se järjestää toimintansa siten, ettei hakijan harjoittama muu toiminta vaikuta katsastuksen lopputulokseen.

Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksiin oikeuttavan hakijan on esitettävä selvitys siitä, että hakija täyttää riippumattomuusvaatimukset.

3.1.9 Katsastusluvan myöntäminen

Liikenteen turvallisuusviraston tulee myöntää katsastuslupa hakijalle, joka täyttää säädetyt edellytykset ja esittää tarvittavat selvitykset. Katsastuslupa myönnetään sen jälkeen, kun Liikenteen turvallisuusvirasto on tarkastanut katsastustoimipaikalla, että toimipaikan toimitilat ja laitteet sekä muut katsastusluvan myöntämisen edellytykset täyttyvät. Lupa myönnetään katsastustoimipaikka-kohtaisena.

4 KATSASTUSTOIMIPAIKAN TOIMITILAT JA KATSASTUSLAITTEET

Uuden katsastuslupalakiesityksen toisen luvun 12 §:n mukaan katsastustoimipaikan toimitiloista esitetään seuraavaa:

4.1 Katsastustoimipaikan toimitilat

Riittävinä toimitiloina pidetään tiloja, joissa katsastukset voidaan suorittaa asianmukaisesti ja säästä riippumatta. Katsastustoimipaikan tilojen on sijaittava toistensa läheisyydessä.

Katsastukset voidaan suorittaa asianmukaisesti, jos katsastustoimipaikalla on katsastusluvassa tarkoitettuja katsastuksia varten laitteet ja varusteet, jotka soveltuvat kaikkien katsastettavien ajoneuvojen tarkastuksiin.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat tekniset määräykset katsastuslaitteista ja -varusteista, katsastustoimipaikan tiloista sekä katsastustoimipaikan erillään oleville toimitiloille sallituista enimmäisetäisyyksistä. Etäisyyttä koskevia määräyksiä annettaessa on otettava huomioon asiakaspalvelunäkökohdat ja katsastustoiminnasta vastaavan henkilön mahdollisuus vastata katsastustoimipaikan toiminnasta.

4.2 Katsastustoimipaikan katsastuslaitteet

Liikenneministeriön ajoneuvojen katsastusluvista antaman päätöksen (202/1999) 2 §:n mukaan katsastustoimipaikalla tulee olla seuraavat laitteet:

- 1) jarrudynamometri;
- 2) keventimellä varustettu ajoneuvonostin tai tarkastuskuilu;
- 3) pakokaasupäästöjen mittauslaitteet otto- ja dieselmoottoreita varten;

- 4) ajovalojen suuntaukseen ja valotehon mittaukseen soveltuva jalustalla varustettu tarkastuslaite;
- 5) paineilmajarrujen tarkastuksessa tarpeelliset mittarit ja automaattisen tietojen käsittelyyn perustuva mittauslaitteisto;
- 6) akseli- ja telimassan mittaukseen soveltuva vaaka;
- 7) äänenpainetason mittari;
- 8) välystentarkistuslaite;
- 9) henkilö- ja pakettiautojen heilahtelunvaimentimien testauslaite;
- 10) muut Liikenteen turvallisuusviraston edellyttämät vähäiset katsastusten asianmukaiseksi suorittamiseksi tarvittavat laitteet ja välineet

Säädöksen 579/2003 mukaan 3 kohta muutettu; mittauslaitteet otto- ja dieselmoottorien pakokaasupäästöjä varten sekä ottomoottorikäyttöisten M₁- ja N₁-luokan ajoneuvojen pakokaasupäästöjen sisäisen valvontajärjestelmän (OBD) tarkastuslaite.

Sivutoimipisteessä ei tarvitse olla 5 ja 9 kohdassa tarkoitettuja mittareita ja laitteistoja.

Ajoneuvojen katsastusluvista annetun lain (1099/1998) 27 §:n mukaan Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa ohjeita kyseisen lain ja sen nojalla annettujen säännösten soveltamisesta.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa seuraavat ohjeet katsastuksen tarkastuslaitteiden vähimmäisvaatimuksista:

4.2.1 Jarrudynamometri

Jarrudynamometrin tulee ominaisuuksiltaan (soveltuvuus tarkastettavan ajoneuvon akseli-massalle) olla soveltuva tarkastettavalle ajoneuvolle. Jarrudynamometriä kalibrointi tulee suorittaa laitevalmistajan ohjeistuksen mukaisin määräajoin. (Katsastusasemien laitevaatimukset.)

4.2.2 Akseli- tai telimassan mittaukseen soveltuva vaaka

Vaa'an tulee olla sellainen, että sen avulla voidaan punnita vähintään yksi akseli yhdellä kertaa. Vaaka voi muodostua myös kahdesta erillisestä pyörrien alle tulevasta vaakayksiköstä, joissa voi olla erilliset pyöräkohtaiset näytöt.

Toimipaikalta erillään oleva vaaka voidaan hyväksyä, mikäli etäisyys toimipaikan ja vaa'an välillä on enintään kaksi kilometriä. Mikäli etäisyys erillään olevien raskaan ja kevyen kaluston katsastustilojen välillä on enemmän kuin kaksi kilometriä, tulee näissä olla omat vaa'at.

Vaa'an tulee täyttää seuraavat vaatimukset:

- vaa'an suurin sallittu virhe kalibroinnissa saa olla enintään suuruudeltaan sellainen, joka määräytyy standardin SFS-EN 45501/14.3.1994 kohdan 3.2 (vaakojen luokitus) mukaisen luokan IIII vaa'alle, jonka vakausskel on 20 kg.
- edellä mainitun mukaisesti muodostuu kalibroinnissa hyväksyttäväksi 0–1000 kg:n alueella ± 10 kg, 1 000–4 000 kg:n alueella ± 20 kg ja 4 000–20 000 kg:n alueella ± 30 kg. Näitä raja-arvoja sovelletaan kaikille vaa'oilta riippumatta niiden luokasta tai vakausskeleesta.
- vaa'an (tai kahden pyöräpainovaa'an muodostaman kokonaisuuden) mittaussyvyyden tulee olla vähintään 12 000 kg. Jos vaakaa (tai kahden pyöräpainovaa'an muodostamaa kokonaisuutta) käytetään pelkästään kevyen kaluston punnitukseen, mittaussyvyyden tulee olla vähintään 4 000 kg.
- 1.1.2003 jälkeen käyttöön otetun uuden vaa'an tulee kuitenkin olla vaa-kadirektiivin 90/384/ETY mukaisesti tyyppihyväksytty.

Vaa'an kalibrointi tai vakaus:

- vaa'an kalibrointi tai vakaus tulee suorittaa vähintään kolmen vuoden välein (suositellaan kuitenkin tehtäväksi useammin, esimerkiksi vuoden välein) sekä aina sellaisen vian korjaamisen jälkeen, joka on voinut vaikuttaa vaa'an mittaussykkyyn.

- kalibroinnin ja kalibroinnista annetun todistuksen tulee olla Mittatekniikan keskuksen Vaakojen kalibrointiohje J6/1998 – julkaisun mukainen.
- kalibroinnissa on virityksen avulla virhe saatava hyväksyttäviin rajoihin. Mikäli virhe ennen viritystä on yli kaksi kertaa suurempi kuin hyväksytty virhe, toimipaikan tulee suorittaa kirjallinen arviointi aikaisempien punnitustulosten kelpoisuudesta. Vapaamuotoinen arviointiasiakirja säilytetään kalibrointitodistuksen yhteydessä. Mikäli virheellisestä punnituksesta myöhemmin reklamoidaan, virhe oikaistaan korjaamalla punnitustulosta kalibrointiasiakirjoista ilmenevän virheen määrällä.
- kalibroinnin ja virityksen saa suorittaa vaakoihin ja niiden rakenteeseen perehtynyt, riittävät mittaustekniikan tiedot omaava henkilö tai yritys, joka pystyy toteuttamaan Mittatekniikan keskuksen ohjeen mukaisen jäljitettävän kalibroinnin ja antamaan sille mittausepävarmuusarvioinnin.

Toistaiseksi paineilmajarrujen ja määräaikaikatsastuksen yhteydessä tehtäviin tarkastusmittauksiin käytettävän vaa'an ei tarvitse täyttää edellä mainittuja tarkkuus-, sijoitus- ja kalibrointivaatimuksia, kunhan vaaka kalibroidaan valmistajan ohjeen mukaisesti. (Katsastusasemien laitevaatimukset.)

4.2.3 Äänenpainetason mittari

Mittarin tulee täyttää IEC -julkaisun 651 luokan 2 vaatimukset. Mittari tulee kalibroida kerran vuodessa. Kalibrointiin käytettävä laite tulee kalibroida kahden vuoden välein. (Katsastusasemien laitevaatimukset.)

4.2.4 Välystentarkistuslaite

Välystentarkistuslaitteella tarkoitetaan hydraulisesti, pneumaattisesti tai sähköisesti liikuteltavaa levyä (levyjä), jonka päällä ajoneuvon pyörä (tai pyörät) on tarkastuksen aikana. Välystentarkistuslaitteen tulee mahdollistaa vähintään yhden akselin tarkastus yhdellä kertaa.

Välystentarkistuslaitteen tulee ominaisuuksiltaan (soveltuvuus tarkastettavan ajoneuvon akselimassalle, pyörään kohdistuva voima ja liikeradat) olla soveltuva tarkastettavalle ajo-neuville.

Välystentarkistuslaite tulee olla jokaisella nostimella ja kuilulla, joita käytetään katsastuksiin liittyviin akseliston tarkastuksiin (kevyt ja raskas kalusto) (Katsastusasemien laitevaatimukset).

4.2.5 Ajovalojen suuntaukseen ja valotehon mittaukseen soveltuva jalustalla varustettu tarkastuslaite

Suuntauslaitteen tulee olla varustettu kiinteällä jalustalla. Jalusta voi olla lattialla liikuteltava tai esim. katosta riippuva. Valotehon mittauslaite tulee olla asennettuna suuntauslaitteen yhteyteen. Mikäli käytössä olevaan (käyttöönotto ennen 1.3.2004) jalustalla varustettuun suuntauslaitteeseen ei voi asentaa valotehon mittaria, mittari voi olla myös erillinen laite (erillisen valotehon mittarin ei tarvitse olla varustettu jalalla).

Ilman jalustaa olevaa tarkastuslaitetta (ns. matolaatikko) voi edelleen käyttää sivutoimipisteissä suoritettaviin katsastuksiin sekä raskaan kaluston katsastuksiin. Valotehon mittaukseen soveltuva laite on tällöin kuitenkin oltava käytettävissä. (Katsastusasemien laitevaatimukset.)

4.2.6 Henkilö- ja pakettiautojen heilahtelunvaimentimien testauslaite

Testaus tulee suorittaa määräaikaikatsastuksessa kaikille henkilö- ja pakettiautoille, poislukien omamassaltaan yli 2 500 kg olevat pakettiautot (Katsastusasemien laitevaatimukset).

4.2.7 Muut vähäiset laitteet ja varusteet

Toimipaikalla tulee olla edellä mainittujen laitteiden lisäksi vähintään:

- ruostehakku (T- tai 7-mallinen, kahvan pituus vähintään. 150 mm, materiaali esim. 10 mm pyöröteräs)
- rengasrauta (pituus noin 0,7 m.)
- varrella varustettu peili (esim. kierrejousien tarkastamista varten)
- noin metrin pituinen päästään loivasti kiilamainen rauta alustan komponenttien tarkastamiseen (raskas kalusto)
- kääntökehän tarkastusrauta (raskas kalusto)
- työntöjarrullisten perävaunujen jarrujen tarkastamisessa käytettävä rauta
- varmennosmeisti (oltava yksikärkkinen)
- ajoneuvon lasien valonläpäisykyvyn mittari tai vertailulasi (valonläpäisykyky 65–75 %, vertailulasin nimellisarvo on oltava selvillä)
- sopivat välineet akseliston välysten tarkastamiseen, kuten esimerkiksi:
 - Saab 900 -mallin etuakseliston tarkastukseen käytettävät palat
 - VW Transporter ylätukivarren kevennysraudat
 - VW Kuplan etuakselin nivelien tarkastusrauta
 - Peugeotin taka-akselin tarkastamiseen tarkoitettu apupala (h=135mm)
 - Fiatin taka-akselin tarkastamiseen tarkoitettu apupala (h=185mm)
 - Iveco Daily kevenninraudat (raskas kalusto)
- jarrulevyjen paksuuden mittaukseen soveltuva laite (sovelluttava jarrulevyjen mittaamiseen niiden ollessa ajoneuvossa paikallaan)
- metrimittoja: kevyen kaluston katsastustiloissa vähintään 10 metrin mitta ja raskaan kaluston katsastustiloissa vähintään 10 ja 30 metrin mitat
- moottorin pyörintänopeuden mittauslaite otto-moottoreille
- kuormituslaite raskaan kaluston jarrudynamometrin yhteydessä. Kyettävä kuormittamaan akselirakenteesta alaspäin vetämällä vähintään 30kN voimalla. Kuormituslaitetta ei vaadita, mikäli dynamometri on varustettu nostettavilla teloilla, joilla aikaansaadaan samansuuruinen voima

- perävaunun ABS-merkkivalon testauslaite (raskas kalusto)
- peilisapluuna peilien kuperuuden tarkastamista varten (raskas kalusto)
- sapluunat vetolaitteiden tarkastamista varten (raskas kalusto)
- digikamera (tarkkuus vähintään 2 megapikseliä ja oltava varustettu salamavalolla). (Katsastusasemien laitevaatimukset.)

5 KATSASTUSTOIMINNASTA VASTAAVAN HENKILÖN SEKÄ KATSASTAJAN LUOTETTAVUUS JA AMMATTITAITO

Uuden katsastuslupalakiesityksen kolmannen luvun mukaan katsastustoiminnasta vastaavan henkilön sekä katsastajan luotettavuudesta ja ammattitaidosta esitetään seuraavaa:

5.1 Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ja katsastajan luotettavuus

Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ja katsastajan on oltava luotettavia. Henkilöä ei pidetä luotettavana, jos hänet on tuomittu:

- 1) kymmenen viimeisen vuoden aikana vähintään kahden vuoden pituiseen vankeusrangaistukseen;
- 2) viiden viimeisen vuoden aikana rangaistukseen vakavasta ajoneuvojen katsastusta, rekisteröintiä tai verotusta koskevien säännösten rikkomisesta taikka yli kuuden kuukauden, mutta alle kahden vuoden pituiseen vankeusrangaistukseen muusta rikoksesta, jonka katsotaan osoittavan henkilön olevan ilmeisen sopimaton harjoittamaan katsastustoimintaa;
- 3) kolmen viimeisen vuoden aikana enintään kuuden kuukauden pituiseen vankeusrangaistukseen rikoksesta, jonka katsotaan osoittavan henkilön olevan sopimaton suorittamaan katsastustehtäviä;
- 4) kolmen viimeisen vuoden aikana toistuvasti sakkorangaistuksiin muista liikenne rikoksista kuin liikenne rikkomuksista.

Henkilöä ei myöskään pidetä luotettavana:

- 1) rikossyytteen ja sen tutkimusten ajan, jos näillä voi olla vaikutusta henkilön edellytyksiin hoitaa tehtäväänsä;
- 2) jos hänet on tuomittu tai määrätty ajokieltoon, eikä ajokielto ole päättynyt;

- 3) enintään viiden vuoden ajan, jos hän on toiminnallaan aiheuttanut muusta kuin edellä mainituista syistä katsastusluvan peruuttamisen; taikka
- 4) jos viiden viimeisen vuoden aikana hänen toimintansa vuoksi on annettu toistuvasti katsastustoiminnan harjoittamiseen liittyviä huomautuksia tai kirjallisia varoituksia taikka häntä on kielletty suorittamasta katsastuksia.

5.2 Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ja katsastajan luotettavuudesta päättäminen

Liikenteen turvallisuusvirasto voi päättää erikseen asianomaisen henkilön pyynnöstä tai muuten tarvittaessa, katsotaanko katsastaja ja katsastustoiminnasta vastaava henkilö luotettaviksi. Sakkorangaistuksiin tuomittu tai määrätty katsotaan sopimattomaksi enintään kuudeksi kuukaudeksi.

5.3 Katsastajan ammattitaitovaatimukset

Katsastajalta edellytetään peruskoulutusta ja jatkokoulutusta. Jatkokoulutus koostuu määräaikaikatsastuskoulutuksesta ja siihen liittyvästä harjoittelusta, erikoiskoulutuksesta sekä määräajoin toistuvasta täydennyskoulutuksesta. Katsastajalta edellytetään lisäksi alalle soveltuvaa ajoneuvojen korjaamokokemusta tai vastaavaa kokemusta sekä jatkokoulutukseen liittyvää käytännön kokemusta katsastustehtävistä.

5.3.1 Katsastajan peruskoulutus

Määräaikais- ja valvontakatsastuksia suorittavalta katsastajalta edellytetään peruskoulutuksena vähintään:

- 1) ammattikorkeakoulussa suoritettua tekniikan ja liikenteen alan insinööri (AMK) – tutkintoa, joka on suoritettu autotekniikan koulutusohjelmassa tai muussa soveltuvassa koulutusohjelmassa;

- 2) katsastustoimintaan soveltuvaa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua erikoisammattitutkintoa; tai
- 3) katsastustoimintaan soveltuvaa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammattitutkintoa.

Muita kuin määräaika- ja valvontakatsastuksia suorittavalta katsastajalta edellytetään peruskoulutuksena vähintään:

- 1) ammattikorkeakoulussa suoritettua tekniikan ja liikenteen alan insinööri (AMK) – tutkintoa, joka on suoritettu autotekniikan koulutusohjelmassa tai muussa soveltuvassa koulutusohjelmassa;
- 2) katsastustoimintaan soveltuvaa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitettua erikoisammattitutkintoa.

Teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan teknikkotason tutkinnon katsotaan täyttävän edellä mainitut kaksi kohtaa ja näin ollen riittävän peruskoulutusvaatimukseksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriötä ja Opetushallitusta kuultuaan liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, mitkä:

- 1) koulutusohjelmat katsotaan 1 kohdassa tarkoitetuiksi muiksi soveltuviksi koulutusohjelmiksi;
- 2) erikoisammattitutkinnot katsotaan 2 kohdassa tarkoitetuiksi muiksi soveltuviksi erikoisammattitutkinnoiksi;
- 3) ammattitutkinnot katsotaan 3 kohdassa tarkoitetuiksi soveltuviksi ammattitutkinnoiksi;
- 4) vastaavan teknikkotason tutkinnot katsotaan riittäviksi tutkinnoiksi peruskoulutusvaatimukseen.

5.3.2 Katsastajan jatkokoulutus

Katsastajalta edellytetään jatkokoulutuksena henkilön katsastustehtäviä vastaavaa määräaikaikatsastuskoulutusta kevyiden ajoneuvojen ja raskaiden ajoneu-

vojen määräaika- ja valvontakatsastuksiin sekä ammattitaidon säilyttämiseksi tarkoitettua täydennyskoulutusta.

Raskaiden ajoneuvojen jarrujen laajoja tarkastuksia sekä rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksia suorittavalta katsastajalta edellytetään jatkokoulutuksena myös katsastustehtäviä vastaavaa erikoiskoulutusta.

Pääsyvaatimuksena määräaikaikatsastuskoulutuksen kevyiden ajoneuvojen koulutusjaksolle on ajoneuvoalan korjaamokokemus tai vastaava kokemus. Ammattikorkeakoulun autoinsinööriopintojen lisäksi tätä kokemusta edellytetään kuusi kuukautta, muiden soveltuvien ammattikorkeakoulun insinööriopintojen lisäksi kaksitoista kuukautta sekä erikoisammattitutkinnon tai ammattitutkinnon lisäksi kolme vuotta.

Pääsyvaatimuksena raskaiden ajoneuvojen määräaikaikatsastuskoulutukseen on kuuden kuukauden kokemus kevyiden ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksista, raskaiden ajoneuvojen jarrujen laajan tarkastuksen erikoiskoulutukseen raskaiden ajoneuvojen määräaikaikatsastuskoulutus sekä rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusten erikoiskoulutukseen kuuden kuukauden käytännön kokemus katsastustehtäviä vastaavien ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksista.

5.3.3 Poikkeus peruskoulutusvaatimuksesta

Henkilö täyttää katsastajan peruskoulutusvaatimuksen, jos hän on suorittanut ammattikorkeakoulun tekniikan ja liikenteen alan autoinsinööri (AMK) – tutkinnon koulutusohjelman autotekniikan perusopinnot tai muun soveltuvan insinööri (AMK) – tutkinnon koulutusohjelman ammattiaineiden perusopinnot. Poikkeus on voimassa kaksi vuotta kevyiden ajoneuvojen määräaikaikatsastuskoulutukseen liittyvän loppukokeen suorittamisesta.

5.4 Katsastustoiminnasta vastaavan henkilön ammattitaitovaatimukset

Katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytetään katsastustoimipaikan katsastusoikeuksien mukaista:

- 1) katsastajan ammattitaitovaatimuksia, katsastajan perus- ja jatkokoulutuksen edellyttämää koulutusta; ja
- 2) riittävää käytännön kokemusta katsastustehtävistä.

Katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä edellytettävästä käytännön kokemuksesta säädetään tarkemmin liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella.

6 KATSASTAJAN ESTEELLISYYS JA NEUVONTAVELVOLLISUUS

Katsastuksia suorittavaan henkilöön sovelletaan toimiluvan alaisissa tehtävissä, mitä hallintolain (434/2003) 27, 28, 29 ja 30 §:ssä säädetään virkamiehen esteellisyydestä:

6.1 Esteellisyys

Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen. Mitä virkamiehen esteellisyydestä säädetään, koskee myös monijäsenen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa, sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa. (Hallintolaki.)

6.2 Esteellisyyssperusteet

Virkamies on esteellinen:

- 1) jos hän tai hänen läheisensä on asianosainen;
- 2) jos hän tai hänen läheisensä avustaa, taikka edustaa asianosaista tai sitä, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 3) jos asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen hallintolain (434/2003) 28 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulle läheiselleen;
- 4) jos hän on palvelussuhteessa tai käsiteltävään asiaan liittyvässä toimeksiantosuhteessa asianosaiseen tai siihen, jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;
- 5) jos hän tai hänen hallintolain (434/2003) 28 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä on hallituksen, hallintoneuvoston tai niihin rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka toimitusjohtajana tai sitä vastaavassa asemassa sellaisessa yhteisössä, säätiössä, valtion liikelaitoksessa

tai laitoksessa, joka on asianosainen tai jolle asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa;

- 6) jos hän tai hänen hallintolain (434/2003) 28 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettu läheisensä kuuluu viraston tai laitoksen johtokuntaan tai siihen rinnastettavaan toimielimeen ja kysymys on asiasta, joka liittyy tämän viraston tai laitoksen ohjaukseen tai valvontaan; tai
- 7) jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu.

Läheisellä tarkoitetaan:

- 1) virkamiehen puolisoa ja virkamiehen lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa, isovanhempaa ja virkamiehelle muuten erityisen läheistä henkilöä samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa;
- 2) virkamiehen vanhempien sisarusta sekä hänen puolisoaan, virkamiehen sisarusten lapsia ja virkamiehen entistä puolisoa; sekä
- 3) virkamiehen puolison lasta, lapsenlasta, sisarusta, vanhempaa ja isovanhempaa samoin kuin tällaisen henkilön puolisoa sekä virkamiehen puolison sisarusten lapsia.

Läheisenä pidetään myös vastaavaa puolisuolaista. Puolisoilla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyssä parisuhteessa eläviä henkilöitä. (Hallintolaki.)

6.3 Esteellisyyden ratkaiseminen

Virkamiehen esteellisyyttä koskeva kysymys on ratkaistava viipymättä. Virkamies ratkaisee itse kysymyksen esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen ja esittelijän esteellisyydestä päättää kuitenkin toimielin. Monijäseninen toimielin päättää myös muun läsnäoloon oikeutetun esteellisyydestä. Jäsen tai esittelijä saa osallistua esteellisyyttään koskevan asian käsittelyyn vain, jos toimielin ei olisi ilman häntä päätösvaltainen eikä hänen tilalleen ole ilman huomattavaa viivytystä saatavissa esteetöntä henkilöä. Esteellisyyttä koskevaan päätökseen ei saa hakea erikseen oikaisua eikä muutosta valittamalla. Esteelli-

sen virkamiehen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön virkamies. Virkamies saa kuitenkin käsitellä kiireellisen asian, jonka ratkaisuun esteellisyys ei voi vaikuttaa. (Hallintolaki.)

Katsastajat hoitavat viranomaistehtävää, johon kuuluu mm. velvollisuus neuvoa katsastusasioissa asiakasta hallintolain (434/2003) 8 §:n mukaisesti. Neuvonta-velvollisuus ei poistu, vaikka asian hoitaminen vaatisi aikaa ja selvitystä.

6.4 Neuvonta

Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta.

Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen. (Hallintolaki.)

7 KATSASTUSTEN SUORITTAMISEN YLEISET VAATIMUKSET

Uuden katsastuslupalakiesityksen neljännen luvun mukaan katsastusten suorittamisen yleiset vaatimukset olisivat seuraavat:

7.1 Katsastusluvan mukaisen toiminnan aloittaminen

Katsastusluvan mukainen katsastustoiminta on aloitettava kuuden kuukauden kuluessa katsastusluvan myöntämisestä. Liikenteen turvallisuusvirasto voi hakemuksesta erityisestä syystä pidentää määräaika.

7.2 Tasapuolisuus katsastustoiminnassa

Katsastusluvan haltijalla on velvollisuus vastaanottaa ja suorittaa jokaisen sitä haluavan asiakkaan ajoneuvon katsastus säännösten ja katsastuslupansa mukaisesti. Katsastukset on suoritettava ajoneuvon merkistä, tyypistä, käyttöönottoajankohdasta ja muista vastaavista seikoista riippumatta.

Katsastusluvan haltijan ja katsastustoimipaikan on järjestettävä toimintansa siten, etteivät muut seikat kuin ajoneuvon kuntoon sekä muuhun säännösten- ja määräystenmukaisuuteen liittyvä arviointi voi vaikuttaa katsastuksen lopputulokseen.

Jos katsastusluvan haltija markkinoi tai tarjoaa katsastuksia yhdistettyinä ajoneuvoon kohdistuvaan muuhun toimenpiteeseen, kuten huoltoon tai korjaukseen, katsastustoimipaikalla on oltava saatavissa katsastus erillisenä ja erikseen hinnoiteltuna toimenpiteenä. Ajoneuvolle suoritettu muu toimenpide on erotettava ajallisesti ja muutoinkin selvästi toisistaan.

Katsastusluvan haltijan kielellisestä palvelukelpoisuudesta säädetään kielilaissa (423/2003).

7.3 Poikkeus hallintolain esteellisyysvaatimuksesta katsastuksessa

Hallintolain (434/2003) esteellisyysäännöksistä poiketen katsastaja saa suorittaa ajoneuvon määräaika- ja valvontakatsastuksen, vaikka hänen työnantajallaan on ollut tai on työsuhde tai toimeksiantosuhde, joka on koskenut tai koskee samaa ajoneuvoa.

7.4 Katsastuksen suorittaminen katsastustoimipaikan ulkopuolella

Katsastusluvan haltija saa katsastaa katsastustoimipaikan toimitilojen ulkopuolella olevissa tiloissa ajoneuvot, joita ei tieliikenteessä yleisesti sallituista arvoista poikkeavien mittojen, massojen tai muiden ominaisuuksien vuoksi ole mahdollista katsastaa katsastustoimipaikan toimitiloissa taikka joiden katsastus on muutoin epätarkoituksenmukaista katsastustoimipaikan varsinaisissa tiloissa.

Katsastustoimipaikan ulkopuolella olevien toimitilojen sekä katsastuksessa käytettävien laitteiden ja varusteiden on suoritettavien katsastusten edellyttämässä laajuudessa vastattava tässä laissa ja sen nojalla varsinaisen katsastustoimipaikan toimitiloille, laitteille ja varusteille säädettyjä ja määrättyjä vaatimuksia.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa poikkeustapauksessa katsastusluvan haltijalle luvan katsastaa toistaiseksi muitakin ajoneuvoja katsastustoimipaikan ulkopuolella sijaitsevilla, hyväksymissään tiloissa.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että ajoneuvoja on niiden suuren lukumäärän, liikenneturvallisuuden, ympäristöseikkojen tai muun vastaavan syyn vuoksi epätarkoituksenmukaista siirtää katsastustoimipaikalle katsastettaviksi.

Lisäksi luvan myöntämisen edellytyksenä on, että katsastustoimipaikan ulkopuolella olevat tilat ja katsastuksessa käytettävät laitteet ja varusteet vastaavat suoritettavien katsastusten edellyttämässä laajuudessa varsinaisen katsastustoimipaikan tiloille, laitteille ja varusteille säädettyjä ja määrättyjä vaatimuksia.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi antaa tarkempia määräyksiä katsastustoimipaikan ulkopuolella tarkoitettuihin katsastuksiin käytettävistä tiloista, laitteista ja varusteista sekä siitä, millaisia ajoneuvoja voidaan katsastaa katsastustoimipaikan ulkopuolella.

7.5 Palvelutietojen ja katsastushintojen ilmoittaminen katsastuspalvelurekisteriin

Katsastusluvan haltijan on talletettava suorakäyttöisesti katsastuspalvelurekisteriin:

- 1) katsastustoimipaikan nimi, sijainti ja yhteystiedot;
- 2) katsastuslajeittain palveluajat, jolloin katsastustoimipaikalla on yleisesti saatavissa katsastuspalveluita;
- 3) tiedot tarjottavista katsastuspalveluista ja niistä yleisesti perittävistä maksuista ajoneuvoluokittain ja katsastuslajeittain.

Liikenteen turvallisuusvirastolla on erityisestä syystä oikeus muuttaa katsastuspalvelurekisterin talletettuja tietoja, jos se havaitsee niissä virheitä tai puutteita. Ennen kuin virasto muuttaa katsastuspalvelurekisteriin talletettuja tietoja, katsastusluvan haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Liikenteen turvallisuusvirasto antaa tarkemmat tekniset määräykset katsastuspalvelurekisteriin ilmoitettavista tiedoista ja siitä, miten ilmoitus rekisteriin tehdään.

7.6 Katsastusasiakirjojen säilyttäminen

Liikenteen turvallisuusvirastossa säilytetään rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusta koskevat todistukset ja muut asiakirjat. Katsastustoimipaikan on lähetettävä nämä todistukset ja muut asiakirjat säilytettäväksi Liikenteen turvallisuusvirastoon mahdollisimman pian sen jälkeen, kun katsastus on suoritettu loppuun.

Liikenteen turvallisuusvirasto saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa näitä todistuksia ja asiakirjoja sekä muita katsastustoiminnassa tarvittavia asiakirjoja teknisellä käyttöyhteydellä katsastustoimipaikoille katsastustoimintaa varten.

Muut kuin edellä mainitut katsastusta koskevat asiakirjat säilytetään katsastustoimipaikalla.

Määräaikaishatsastusta koskevat asiakirjat ja tarkastustodistukset säilytetään vähintään kaksi vuotta ja muut asiakirjat vähintään 15 vuotta.

7.7 Katsastustoiminnan päätyminen

Katsastustoimipaikan toiminnan keskeytyessä tai päättyessä katsastusluvan haltijan on toimitettava katsastuksen suorittamiseen välittömästi liittyvät asiakirjat ja lomakkeet Liikenteen turvallisuusvirastolle sen pyynnöstä.

8 TOIMINNAN ASIANMUKAISUUDEN VALVONTA

Uuden katsastuslupalakiesityksen kuudennen luvun mukaan toiminnan asianmukaisuuden valvonnasta esitetään seuraavaa:

8.1 Katsastustoiminnan seuranta

Liikenteen turvallisuusvirasto seuraa katsastuspalvelujen alueellista tarjontaa, katsastuksesta perittävien maksujen kehitystä ja katsastustoiminnan harjoittamista Suomessa. Virasto antaa vuosittain liikenne- ja viestintäministeriölle selvityksen seurannan tuloksista

8.2 Valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto tarkastaa vähintään viiden vuoden välein, että katsastusluvan ja koulutusluvan haltija edelleen täyttävät luvan myöntämisen edellytykset.

8.3 Tietojen antaminen valvontaviranomaiselle

Katsastusluvan haltijan on annettava pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä Liikenteen turvallisuusvirastolle valvontaa varten sekä luvanhaltijalle asetettujen edellytysten ja katsastustehtävien hoitamisen laadun selvittämiseksi tarvittavat tiedot mukaan lukien tarvittavat tiedot luvanhaltijan kirjanpidosta, varainhallinnasta, hallinnosta, tilojen ja laitteiden vuokrauksesta sekä katsastuksia suorittavista henkilöistä ja harjoitetusta katsastustoiminnasta. Lisäksi katsastusluvan haltijan on salassapitosäännösten estämättä annettava pyynnöstä Liikenteen turvallisuusvirastolle katsastustoiminnan valvontaa, seuranta ja tutkimustoimintaa varten tiedot katsastustoiminnassa edellisen ja kuluvan vuoden aika-

na katsastuksista perityistä keskimääräisistä maksuista katsastuslajeittain ja ajoneuvoluokittain.

Koulutusluvan haltijan on pyynnöstä annettava salassapitosäännösten estämättä Liikenteen turvallisuusvirastolle annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten sekä koulutusoikeuden haltijan edellytysten ja koulutuksen laadun selvittämiseksi tarvittavat tiedot mukaan lukien tiedot koulutusta antavista henkilöistä ja annetusta koulutuksesta.

Katsastusluvan ja koulutusluvan haltijoiden on viipymättä ilmoitettava toiminnasta vastaavien henkilöiden vaihdoksista sekä muista toimintaa koskevista merkittävistä muutoksista Liikenteen turvallisuusvirastolle. Katsastusluvan haltijan on lisäksi ilmoitettava virastolle omistussuhteissaan tapahtuneista muutoksista.

8.4 Katsastustoimipaikan ja koulutuspaikan tarkastukset

Liikenteen turvallisuusvirastolla on oikeus tehdä tarkoitettujen valvontatehtävien hoitamiseksi tarvittavia tarkastuksia paikoissa, joissa harjoitetaan katsastusluvassa tai koulutusluvassa tarkoitettua toimintaa. Luvanhaltija on velvollinen järjestämään olosuhteet sellaisiksi, että tarkastus voidaan tehdä. Tarkastuksia ei saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

8.5 Sopimuskumppanin suorittamat toimipaikan tarkastukset

Liikenteen turvallisuusvirasto voi tehdä katsastustoimipaikan ja koulutuspaikan tarkoitetun tarkastuksen suorittamisesta sopimuksen yksityisen palvelun tuottajan kanssa. Palvelun tuottajan kanssa on sovittava yksityiskohtaisesti tarkastettavat katsastustoimipaikat ja koulutusluvan haltijoiden toimitilat sekä niissä tarkastettavat kohteet.

Edellä mainitun sopimuskumppanin ja tämän palveluksessa olevan muun tarkastuksen suorittajan tulee olla ammattitaitoisia suorittamaan kyseessä olevia tarkastuksia. Tarkastusta suorittavalla on oltava Liikenteen turvallisuusviraston

antama todistus hänen oikeudestaan suorittaa tarkastuksia. Todistus on pyydetäessä esitettävä asianomaisen katsastusluvan haltijan tai koulutusluvan haltijan edustalle.

Liikenteen turvallisuusvirasto valvoo, että tarkastukset suoritetaan säännösten ja palvelun hankintaa koskevan sopimuksen mukaisesti ja vastaa sopimuskumppanien suorittamista tarkastuksista. Edellä mainittu sopimuskumppani on velvollinen antamaan Liikenteen turvallisuusvirastolle raportin jokaisesta suoritetusta tarkastuksesta ja tarkastuksessa havaituista puutteista siten kuin siitä tarkastusten suorittamista koskevassa sopimuksessa sovitaan. Raportti on annettava tiedoksi myös tarkastuksen kohteena olleelle katsastustoimipaikalle ja koulutusluvan haltijalle.

8.6 Katsastetun ajoneuvon tarkastus

Katsastustoimipaikan katsastustehtävien valvomiseksi Liikenteen turvallisuusvirasto saa heti katsastuksen jälkeen suorittaa ajoneuvolle katsastusta vastaavan tarkastuksen tai osan siitä. Tarkastuksen suorittamiseksi Liikenteen turvallisuusviraston virkamies saa pysäyttää ajoneuvon sen poistuessa katsastustoimipaikalta.

Edellä mainittu tarkastus saadaan suorittaa korvauksetta katsastustoimipaikan tiloissa ja laitteita käyttäen. Tarkastukseen sovelletaan, mitä ajoneuvolaissa ja sen nojalla säädetään kyseistä katsastuslajista.

Liikenteen turvallisuusvirasto saa osallistua ajoneuvolaissa tarkoitettuun tekniseen tienvarsitarkastukseen, kun osallistumisen tarkoituksena on lain 70 §:ssä säädetyn tarkastuksen lisäksi valvoa katsastustoimipaikkojen katsastustehtäviä. Liikenteen turvallisuusviraston virkamies toimii tarkastuksessa ajoneuvon teknisenä asiantuntijana katsastuksen suorittamiseen oikeutetun henkilön asemesta. Liikenteen turvallisuusviraston virkamiehellä on tarkastuksessa sama toimivalta kuin ajoneuvolain 71 §:n mukaan katsastuksen suorittamiseen oikeutetulla henkilöllä.

Edellä mainituissa tarkastuksissa Liikenteen turvallisuusviraston virkamiehellä on oltava viraston antama todistus oikeudesta suorittaa tarkastus. Todistus on pyydettyäessä esitettävä tarkastettavan ajoneuvon kuljettajalle.

8.7 Ajoneuvon määrääminen valvontakatsastukseen

Katsastustoimipaikan katsastustehtävien valvomiseksi Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä ajoneuvon valvontakatsastukseen johonkin ajoneuvon lähellä sijaitsevaan katsastustoimipaikkaan, jos se katsastetun ajoneuvon tarkastuksessa havaitsee tai saa muutoin tiedon, että ajoneuvon kunnossa tai säännöstenmukaisuudessa on ilmeisesti sellainen vika tai puute, jonka johdosta ajoneuvo olisi pitänyt hylätä edellisessä katsastuksessa. Jos ajoneuvoa ei ole Liikenteen turvallisuusviraston määräämässä ajassa esitetty ja hyväksytty valvontakatsastuksessa, ajoneuvoa ei saa käyttää liikenteessä.

8.8 Katsastusluvan peruuttaminen

Liikenteen turvallisuusviraston on peruutettava katsastuslupa, jos:

- 1) katsastustoimipaikan toiminta on lopetettu kokonaan; tai
- 2) katsastusluvanhaltija on asetettu konkurssiin.

Liikenteen turvallisuusviraston on peruutettava katsastuslupa määräajaksi tai kokonaan, jos:

- 1) katsastustoimipaikalla ei harjoiteta säännöllistä katsastustoimintaa tai toimintaa ei harjoiteta katsastuspalvelurekisteriin tehdyn ilmoituksen mukaisesti;
- 2) katsastusluvan haltija ei enää täytä katsastusluvan myöntämisen edellytyksiä; tai
- 3) katsastustoimipaikalla katsastuksia suorittava henkilöstö ei täytä säädettyjä ammattitaito- tai luotettavuusvaatimuksia.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa katsastusluvan määräajaksi tai kokonaan, jos:

- 1) katsastuksessa on hyväksytty liikenteessä käytettäväksi ajoneuvoja, jotka eivät ilmeisen selvästi ole olleet säännösten ja määräysten mukaisia;
- 2) katsastuksessa on hylätty ajoneuvoja, joiden kaikkia ilmeisiä vikoja tai puutteita ei ole huomioitu;
- 3) katsastuksessa on tarpeettomasti edellytetty korjattavaksi ajoneuvojen vikoja tai puutteita;
- 4) katsastuksissa havaittujen vikojen tai puutteiden määrä taikka katsastuksessa ensimmäisellä kerralla hylättyjen ajoneuvojen suhteellinen osuus perusteettomasti poikkeaa merkittävästi toimipaikalla katsastajakohtaisesti tai yleisestä valtakunnallisesta tasosta taikka toimipaikalle katsastukseen esitettyjen ajoneuvojen tosiasiallisesta kunnosta;
- 5) katsastuksessa on laiminlyöty ajoneuvojen verotukseen liittyvää valvontaa tai muutoin jätetty suorittamatta tehtävä, joka on erikseen säädetty suoritettavaksi katsastuksen yhteydessä; taikka
- 6) toiminnassa on rikottu säädettyä tasapuolisuusvaatimusta tai muuta säädettyä tai määrättyä vaatimusta.

Liikenteen turvallisuusviraston on kuitenkin annettava katsastusluvan haltijalle katsastusluvan peruuttamisen sijasta huomautus ja tarvittaessa kirjallinen varoitus, jos luvan peruuttaminen olisi kohtuutonta. Jos katsastusluvan peruuttamisen taikka varoituksen tai huomautuksen antamisen peruste on sellainen, että se voidaan korjata, Liikenteen turvallisuusviraston on ennen luvan peruuttamista taikka varoituksen tai huomautuksen antamista annettava luvanhaltijalle mahdollisuus kohtuullisessa määräajassa korjata puute tai laiminlyönti. Lupa voidaan peruuttaa, jos epäkohtaa ei ole määräajassa korjattu.

8.9 Toimenpiteet katsastajan katsastustoiminnan puutteiden johdosta

Liikenteen turvallisuusvirasto voi enintään kuuden kuukauden määräajaksi kieltää katsastajaa suorittamasta katsastuksia, jos hän on katsastuksessa:

- 1) hyväksynyt liikenteessä käytettäväksi ajoneuvoja, jotka eivät ilmeisen selvästi ole olleet säännösten ja määräysten mukaisia;
- 2) hylännyt ajoneuvoja, joiden kaikkia ilmeisiä vikoja tai puutteita ei ole huomioitu;
- 3) tarpeettomasti edellyttänyt korjattavaksi ajoneuvon vikoja tai puutteita;
- 4) laiminlyönyt ajoneuvojen verotukseen liittyvää valvontaa tai muutoin jättänyt suorittamatta tehtävän, joka on erikseen säädetty suoritettavaksi katsastuksen yhteydessä; taikka
- 5) rikkonut säädettyä tasapuolisuusvaatimusta tai muuta säädettyä tai määrättyä vaatimusta.

Liikenteen turvallisuusviraston on kuitenkin annettava katsastajalle katsastusten suorittamiskiellon sijasta huomautus ja tarvittaessa kirjallinen varoitus, jos kielto olisi kohtuutonta ja ilmenneet rikkomukset tai laiminlyönnit ovat vähäisiä.

8.10 Väliaikaiset toimenpiteet katsastustoiminnan puutteiden johdosta

Jos on ilmeistä, että katsastusluvan haltijan tai katsastajan katsastustoiminnassa on olennaisia puutteita tai väärinkäytöksiä, Liikenteen turvallisuusvirasto voi väliaikaisesti kieltää katsastusluvan haltijan katsastustoiminnan harjoittamisen ja katsastajan katsastusten suorittamisen sekä tarvittaessa estää katsastusluvan haltijaa tai katsastajaa käyttämästä ajoneuvoliikenteen tietojärjestelmän tietoja ja tallettamasta tietoja tietojärjestelmään. Väliaikainen kielto sekä käytön ja tallettamisen estäminen ovat voimassa, kunnes katsastusluvan peruuttamista tai katsastajan katsastusten suorittamisen kieltämistä koskeva asia on lopullisesti ratkaistu. Asia on ratkaistava ilman aiheetonta viivytystä.

Edellä mainittu katsastusluvan haltijan katsastustoiminnan harjoittamisen ja katsastajan katsastusten suorittamisen väliaikaista kieltä sekä ajoneuvoliikenteen tietojärjestelmän tietojen käytön ja tietojen tallettamisen estämistä koskevia päätöksiä on noudatettava päätöksestä tehdystä valituksesta huolimatta.

8.11 Katsastustoimipaikan toimitilan tai laitteen käyttökielto

Jos tarkastuksessa tai muuten havaitaan, ettei katsastustoiminnassa käytettävä toimitila tai laite täytä annetuissa säännöksissä tai määräyksissä asetettuja oleellisia vaatimuksia, Liikenteen turvallisuusvirasto voi kieltää toimitilan tai laitteen käytön taikka rajoittaa sen käyttöä siihen asti kunnes toimitila ja laite on saatettu säännösten ja määräysten mukaisiksi.

8.12 Koulutusluvan peruuttaminen sekä huomautus ja varoitus koulutusluvan haltijalle

Liikenteen turvallisuusviraston on peruutettava koulutuslupa määräajaksi tai kokonaan, jos koulutusluvan haltija ei enää täytä koulutusluvan myöntämisen edellytyksiä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi peruuttaa koulutusluvan määräajaksi tai kokonaan, jos:

- 1) koulutuksessa ei ole noudatettu koulutusta koskevia säännöksiä; tai
- 2) koulutusta ei ole hoidettu koulutusluvan mukaisesti tai muutoin asianmukaisesti.

Liikenteen turvallisuusviraston on kuitenkin annettava koulutusluvan haltijalle koulutusluvan peruuttamisen sijasta huomautus ja tarvittaessa kirjallinen varoitus, jos luvan peruuttaminen olisi kohtuutonta. Jos koulutusluvan peruuttamisen taikka varoituksen tai huomautuksen antamisen peruste on sellainen, että se voidaan korjata, Liikenteen turvallisuusviraston on ennen luvan peruuttamista taikka varoituksen tai huomautuksen antamista annettava luvanhaltijalle mahdollisuus kohtuullisessa määräajassa korjata puute tai laiminlyönti. Lupa voidaan peruuttaa, jos epäkohtaa ei ole määräajassa korjattu.

9 KESKEISET MUUTOSEHDOTUKSET

VOIMASSAOLEVAAN KATSASTUSLUPALAKIIN

Uuden katsastuslupalakiesityksen mukaan keskeiset muutosehdotukset voimassaolevaan katsastuslupalakiin olisivat seuraavat:

9.1 Muutosehdotukset riippumattomuusvaatimuksiin katsastus- ja yksittäishyväksyntätoiminnassa

Määräaikais- ja valvontakatsastuksissa luovuttaisiin luvanhaltijan tiukoista riippumattomuusvaatimuksista. Määräaikais- ja valvontakatsastuksiin voisivat toimiluvan saada myös hakijat, jotka harjoittavat tai ovat kaupallisesti, taloudellisesti tai muuten riippuvuussuhteessa siihen, joka harjoittaa ajoneuvon tai niiden osien tai varusteiden valmistusta, maahantuontia, kauppaa, suunnittelua, markkinointia, korjausta tai huoltoa taikka vakuutustoimintaan liittyvää ajoneuvojen vakuutustoimintaa tai luvanvaraista liikennettä. Vaikka määräaikais- ja valvontakatsastuksissa luovuttaisiin riippumattomuusvaatimuksista, katsastusluvan haltijalla ei hallintolain mukaan kuitenkaan olisi oikeutta katsastaa ajoneuvoja, jotka hän omistaa tai joiden haltija hän on.

Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusluvan hakijan osalta ehdotetaan riippumattomuusvaatimukseksi, ettei hakija saa harjoittaa tai olla kaupallisesti, taloudellisesti tai muuten riippuvuussuhteessa siihen, joka harjoittaa ajoneuvojen tai niiden osien valmistusta, maahantuontia, kauppaa, suunnittelua, markkinointia, korjausta tai huoltoa taikka vakuutustoimintaan liittyvää vahinkotarkastustoimintaa tai luvanvaraista liikennettä. Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusluvan hakija ei myöskään saisi olla riippuvuussuhteessa edellä lueteltuja toimintoja harjoittaviin järjestöihin.

Yksittäishyväksynnän myöntäjältä ja hänen palveluksessaan olevalta edellytettäisiin samojen riippumattomuusvaatimusten täyttämistä kuin rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusluvan hakijalta. Riippumattomuusvaatimukset eivät

estäisi rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastusluvan hakijaa ja yksittäishyväksynnän myöntäjää toimimasta ajoneuvolaissa tarkoitettuna hyväksyttynä asiantuntijana tai tutkimuslaitoksena.

9.2 Muutosehdotukset katsastuslupien laajuuteen

Katsastuslupien sisältämiä ajoneuvoluokkia muutettaisiin siten, ettei luvanhaltijan vaadittaisi tarjoavan sekä raskaiden että kevyiden ajoneuvojen katsastuksia. Katsastuslupa olisi mahdollista saada pelkästään kevyiden tai raskaiden ajoneuvojen katsastukseen taikka molempiin. Kevyiden ajoneuvojen katsastuslupaan sisältyisivät kokonaismassaltaan enintään 3,5 tonnin henkilöautot (M_1 -luokan ajoneuvot), pakettiautot (N_1 -luokan ajoneuvot), mopot, moottoripyörät, kolmi- ja nelipyörät sekä kevyet nelipyörät (L-luokka), kokonaismassaltaan enintään 3,5 tonnin perävaunut (O_1 - O_2 -luokat) ja maastoajoneuvot. Muut ajoneuvot kuuluisivat raskaiden ajoneuvojen katsastusluvan piiriin.

Katsastuslupia olisi mahdollista myöntää katsastusten suorittamiseen katsastuslajeittain erikseen kevyiden ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksiin, raskaiden ajoneuvojen määräaika- ja valvontakatsastuksiin, kevyiden ajoneuvojen määräaika-, valvonta-, rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksiin sekä raskaiden ajoneuvojen määräaika-, valvonta-, rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksiin. Katsastuslupa olisi mahdollista myöntää useampaan kuin yhteen edellä lueteltuun ryhmään kuuluvien katsastusten suorittamiseen. Rekisteröinti-, muutos- ja kytkentäkatsastuksiin oikeuttavaa toimilupaa ei olisi mahdollista saada, ellei katsastustoimipaikka harjoita myös kyseisten ajoneuvoluokkien määräaika- ja valvontakatsastusta.

Nykyisestä toimilupien velvoitteesta harjoittaa sekä raskaan että kevyen kaluston katsastuksia luovuttaisiin. Velvoite on johtanut monissa katsastustoimipaikoissa raskaan kaluston katsastustoiminnan alhaiseen käyttöasteeseen heikentäen katsastustoiminnan taloudellista tehokkuutta. Raskaan kaluston katsastukset edustivat vuonna 2011 vain vajaat kuusi prosenttia kaikista katsastuksista, mutta raskaan kaluston katsastuslinjan kustannukset ovat yleensä suuremmat

kuin kevyen kaluston katsastuslinjan. Sitomalla raskaan ja kevyen kaluston katsastukset samaan toimilupaan raskaan kaluston katsastustarjonta on saatu alueellisesti yhtä kattaviksi kuin kevyen kaluston katsastustarjonta. Toisaalta raskaan kaluston vähäinen katsastusmäärä verrattuna kevyen kaluston katsastusmäärään on johtanut raskaan kaluston katsastuksessa ylikapasiteettiin. Menetely rajoittaa sekä kevyen että raskaan kaluston katsastustoiminnan sijoittautumista kustannustehokkaasti kummankin ajoneuvoluokan katsastuskysynnän mukaan.

Kevyiden ja raskaiden ajoneuvojen katsastuslupien eriyttämisestä on odotettavissa raskaiden ajoneuvojen katsastustoimipaikkojen verkon päällekkäisyyden purkautumista. Lisäksi niissä toimipaikoissa, joissa mahdollisesti subventoidaan kevyen kaluston katsastustuotolla raskaan kaluston katsastustoimintaa, raskaiden ajoneuvojen katsastushinnat voivat nousta. Raskaiden ajoneuvojen palveluiden saannin ei kuitenkaan nähdä vaarantuvan edes harvaan asutuilla alueilla, sillä jo nykyisin osa katsastustoimipaikoista käy suorittamassa raskaan kaluston katsastukset läheisellä kaupallisella korjaamolla vuokraamalla katsastuksen ajaksi korjaamon tilat ja laitteet. Lisäksi ehdotuksen mukaan jyrkästä riippumattomuusvaatimuksesta luopuminen mahdollistaisi jatkossa myös raskaiden ajoneuvojen korjaamoiden hankkia raskaiden ajoneuvojen katsastuslupan. Tämän arvioidaan lisäävän raskaiden ajoneuvojen katsastuspalvelujen tarjontaa ja luovan puitteet sille, että raskaiden ajoneuvojen katsastuspalvelujen alueellinen saatavuus voisi kysynnästä riippuen toteutua vähintään samalla palveluverkko-laajuudella kuin nykyisin raskaiden ajoneuvojen kaupallisia korjauspalveluja on maassa tarjolla. Niille seuduille, joilla raskaiden ajoneuvojen katsastuspalvelujen tarjonta mahdollisesti olisi puutteellista, katsastuslupa määräaika- ja valvontakatsastuksiin voitaisiin myöntää hakijalle, jonka tilat tai laitteet eivät vähäisiltä osin täyttäisi vaatimuksia.

9.3 Katsastusluvan hakijan vakavaraisuusvaatimuksen poistaminen

Nykyinen vaatimus katsastusluvan hakijan vakavaraisuudesta poistettaisiin. Toimiluvan hakijoille asetetun vakavaraisuusvaatimuksen poistamisella pyritään helpottamaan uusien yrittäjien tuloa alalle. Jotta katsastustapahtumassa asiakkaan omaisuus olisi kuitenkin aina turvattu, vaadittaisiin toimiluvan haltijalta vakuutus.

9.4 Koeajoratavaatimuksen poistaminen

Kevyiden ajoneuvojen katsastuksessa valtaosa turvallisuuteen vaikuttavista keskeisistä tarkastuksista suoritetaan katsastustoimipaikan sisätiloissa olevilla tarkastuslaitteilla. Nykyisin edellytettyä vähintään 50 metrin koeajorataa ei enää pidetä välttämättömänä. Koeajosta ei kuitenkaan luovuttaisi.

Kevyiden ajoneuvojen koeajoratavaatimuksen poistaminen helpottaisi kevyiden ajoneuvojen katsastustoimipaikkojen sijoittautumismahdollisuutta tiheään asutuilla alueilla katsastuspalvelujen kysynnän mukaan. Tämä edistää katsastusalan kilpailua ja mahdollistaa kevyille ajoneuvoille laajemman katsastustarjonnan.

9.5 Ehdotukset katsastuksen ja yksittäishyväksyntöjen valvonnan tehostamiseksi

Liikenteen turvallisuusvirastolle ehdotetaan annettavaksi valtuudet katsastustehtävien ja yksittäishyväksyntöjen valvomiseksi pysäyttää ajoneuvo sen poistuessa katsastuksesta tai yksittäishyväksynnästä ja tarkastaa ajoneuvo uudelleen. Liikenteen turvallisuusvirasto saisi suorittaa tarkastuksen korvauksetta kyseisessä katsastustoimipaikassa tai yksittäishyväksyntäpaikassa sen tarkastuslaitteita ja tiloja käyttäen.

9.6 Katsastuspalvelurekisteri

Liikenteen turvallisuusvirastolta edellytettäisiin katsastuspalvelurekisterin ylläpitämistä. Katsastuspalvelurekisteri olisi automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuva julkinen rekisteri katsastusluvan haltioista ja niiden katsastuspalveluihin liittyvistä asioista.

Katsastusluvan haltijan olisi talletettava katsastuspalvelurekisteriin toimipaikan nimi, sijaintitiedot ja yhteystiedot sekä katsastuslajeittain palveluajat, jolloin katsastustoimipaikalla on yleisesti saatavissa katsastuspalveluja. Lisäksi katsastusluvan haltijan vaadittaisiin tallettamaan rekisteriin tiedot tarjottavista katsastuspalveluista ja niistä yleisesti perittävistä maksuista ajoneuvoluokittain ja katsastuslajeittain.

Katsastuspalvelurekisteri palvelisi sähköisenä tietokanavana katsastusta tarvitsevia. He voisivat etsiä tarpeeseensa parhaiten soveltuvan katsastustoimipaikan vaivattomasti internet-yhteyden kautta. Katsastuspalvelurekisteri toimisi katsastusluvan haltijoille myös välineenä, jolla katsastustoimipaikat saisivat tarjoamansa katsastuspalvelut vaivattomasti asiakkaiden tietoon.

Katsastuspalvelurekisteristä kuluttajat saisivat vaivattomasti tiedot katsastustoimipaikkojen sijainnista, toimipaikkojen tarjoamista katsastuspalveluista ja palvelujen hinnoista. Katsastuspalvelurekisteristä kuluttajille välitettävät palvelu- ja hintatiedot edistäisivät katsastusalan kilpailua ja rekisteri voisi näin osaltaan vaikuttaa katsastushintoja alentavasti.

9.7 Muutokset katsastajien koulutusvaatimuksiin

Nykyisin katsastajien peruskoulutusvaatimuksena oleva teknikkokoulutus on päättynyt vuonna 2001, mikä on käytännössä johtanut alalle tulevien katsastajien peruskoulutusvaatimuksen kohoamiseen insinööritasoiseksi (AMK). Muutoksen seurauksena työvoiman saatavuus katsastusosalle on vaikeutunut, mikä osaltaan on vähentänyt katsastusalan kilpailun lisääntymistä. Edellytetty insi-

nööritutkintovaatimus poikkeaa myös yleisesti eurooppalaisesta katsastajilta vaaditusta peruskoulutuksesta. Katsastuspalvelujen kilpailun lisäämiseksi ja katsastusalan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ehdotetaan määräaikaista ja valvontakatsastuksia suorittavien katsastajien peruskoulutusvaatimukseksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) tarkoitetut alalle soveltuvat erikoisammattitutkinnot ja ammattitutkinnot. Erikoisammattitutkinnon tai ammattitutkinnon suorittaneelta henkilöltä edellytettäisiin kuitenkin pidempää korjaamokokemusta.

Määräaikaista ja valvontakatsastuksia suorittavan katsastustoimipaikan katsastustoiminnasta vastaavalta henkilöltä peruskoulutuksena vaadittaisiin vähintään katsastustoimintaan soveltuvaa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammattitutkintoa. Muihin katsastuksiin oikeuttavan toimiluvan osalta katsastustoiminnasta vastaavan henkilön peruskoulutuksena tulisi olla vähintään ammattikorkeakoululaissa tarkoitettu tekniikan ja liikenteen alan insinööri (AMK) -tutkinto, joka on suoritettu autotekniikan koulutusohjelmassa tai muussa soveltuvassa koulutusohjelmassa taikka katsastustoimintaan soveltuva ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu erikoisammattitutkinto.

Teknillisen oppilaitoksen autotekniikan opintolinjan tai vastaavan teknikkotason samoin kuin insinööritason tutkinnot täyttäisivät edelleen kaikkiin katsastustehäviin edellytetyn peruskoulutusvaatimuksen.

Muutoksella varmistettaisiin riittävä henkilöstön saatavuus katsastusten laatua vaarantamatta. Ehdotusten arvioidaan myös hillitsevän alan kustannusten ja katsastushintojen nousua.

9.8 Katsastustoiminnan valvontamaksu

Valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla vahvistettu katsastustoiminnan maksu esitetään muutettavaksi pitkälti samaan tarkoitukseen perittäväksi veroluonteiseksi katsastustoiminnan valvontamaksuksi. Katsastustoiminnan valvontamaksu katsotaan perustuslain näkökulmasta veroksi. Siitä tulee säätää lailla.

Nykyisin katsastusluvan haltijat maksavat katsastustoiminnan maksua 2,10 euroa jokaisesta katsastustoimipaikalla suoritetusta katsastuksesta ja jälkitarkastuksesta. Lisääntyvien valvontakulujen ja katsastuspalvelurekisteristä aiheutuvien kulujen kattamiseksi valvontamaksuksi esitetään 2,90 euroa.

10 YHTEENVETO

Työn tarkoituksena oli perehtyä katsastustoiminnan säädöksiin ja määräyksiin uuden katsastuslupalakiesityksen pohjalta. Työtä tehdessä tutustuin laajasti uuteen katsastuslupalakiesitykseen, erilaisiin lakeihin ja Liikenteen turvallisuusviraston säännöksiin. Opinnäytetyön teko oli opettavaista ja mielenkiintoista.

Suomessa suoritetaan vuosittain runsaat kolme miljoonaa ajoneuvon katsastusta. Vuonna 2011 määrä oli 3,3 miljoonaa. Määräaikauskatsastuksia suoritettiin kyseisenä vuonna 2,55 miljoonaa. Niistä 94,3 prosenttia oli enintään 3,5 tonnia painavien ajoneuvojen (kevyet ajoneuvot) katsastuksia ja 5,7 prosenttia yli 3,5 tonnia painavien ajoneuvojen (raskaat ajoneuvot) katsastuksia. Samana vuonna ajoneuvoja hylättiin määräaikauskatsastuksessa 682 700 ja hylkäysprosentti oli 26,8. Hylkäysprosentti on viime vuosina pysytellyt samalla tasolla. Jälkitarkastuksia suoritettiin 635 800 kpl. Valvontakatsastuksia suoritettiin 820 kpl vuonna 2011.

Kun uusi laki astuu voimaan, mahdollistaa se autokorjaamoiden katsastuksien harjoittamisen näillä edellytyksillä. Miten se käytännössä toteutettaisiin, siitä ei ole olemassa minkäänlaista mallia. Aiheen selvittäminen jatkuu toisen oppilaan tekemällä selvityksellä käytännön toteutuksesta. Annetuista lausunnoista liikenne- ja viestintäministeriölle huomaa, että nykyiset katsastusyrietykset ovat lakiuonnosta vastaan ja korjaamot puoltavat sitä.

Lakiluonnoksessa ehdotetuilla muutoksilla ja niiden pohjalta säädettävillä laeilla on erittäin suuri merkitys autokatsastusalalle ja niille palveluille, joita ala nykyisellään tuottaa. Muutosten suorilla ja välillisillä vaikutuksilla on suuri merkitys autokatsastuksen vaikuttavuuteen liikenneturvallisuuden ja ympäristönsuojelun kannalta, sekä lisäksi useita välillisiä vaikutuksia kuluttajansuojaan ja ajoneuvojen rekisteröintijärjestelmän luotettavuuteen.

Katsastustoimipaikkojen riippumattomuus on ollut keskeinen laatutekijä. Viime vuosina laadun eteen on tehty paljon työtä ja muun muassa Trafin mielestä laatu on nykyisellään hyvällä tasolla. Muutokset, joita on ehdotettu, vähentäisivät

katsastustoiminnan vaikuttavuutta, koska ne melko varmasti merkitsisivät selkeää laatutason pudotusta.

Ehdotus sisältää laadunhallintaan uuden elementin, standardin mukaisen laatu-järjestelmän ja sertifiointin. Miten esimerkiksi lukuisat pienkorjaamot, jotka ovat katsastustoiminnasta varmasti kiinnostuneita, voisivat kohtuudella onnistua käyttämään tätä työkalua todellisessa laadunhallinnassaan? Laatu-järjestelmä edellyttäisi laadun jatkuvaa ylläpitoa ja parantamista, mitä valvottaisiin sertifiointin avulla säännöllisesti. Sertifiointin suorittaisi Finasin akkreditoima sertifiointilaitos. Miksi juuri Finas, on olemassa muitakin luokituslaitoksia? . Yleisesti ottaen sertifiointi lisää toimijan kustannuksia, ja on vähintäänkin epävarmaa, onko vastaavaa vähennystä aikaansaatavissa muissa toiminnoissa.

Vastuuhenkilön ammattitaitovaatimuksissa puhutaan riittävästä käytännön kokemuksesta. Mikä on riittävä, sitä ei sanota. Liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella säädetään myöhemmin, mitä se tulee olemaan tarkemmin.

Mielestäni Suomessa on toimiva ja laajeneva kilpailu katsastusmarkkinoilla. Tämä on muutaman viime vuoden aikana vahvasti laajentuneen kotimaisen palvelutuotannon ansiota. Tehdyt tutkimukset osoittavat kiistatta, että kilpailu alalla toimii ja hinnat ovat laskeneet. Muutosehdotuksessa puututaan voimakkain keinoin asioihin, jotka ovat jo toteutuneet puhtaasti liiketaloudellisin perustein. Turun kauppakorkeakoulun tutkimus toteaa johtopäätöksessään, että ”Vain kilpailun puutteella, heikolla saatavuudella tai korkealla hinnalla perustellut lainsäädännön muutokset eivät tämän tutkimuksen valossa tunnu välttämättömiltä.”

Jos esitetyt ehdotukset sellaisenaan toteutettaisiin ja vieläpä esitetyssä aikataulussa, niin katsastusala nykymuotoisuudessaan joutuisi kohtuuttomaan muutostilaan. Alan nykyiset toimijat, joista merkittävä osa on kotimaisia pienyrittäjiä, olisivat aika tukalassa asemassa muun muassa pääomakustannusten vuoksi.

Mielestäni nykyinen katsastusjärjestelmä on korkealaatuinen ja toimiva, alalla työskentelevät henkilöt ovat erittäin ammattitaitoisia ja järjestelmä kohtelee asiakkaitaan oikeudenmukaisesti. Lakiluonnoksessa on paljon kohtia, joita ei ole perusteltu ja ne perustuvat vain McKinseyn tutkimuksiin.

EU:ssa valmistellaan tällä hetkellä katsastuslainsäädännön uudistusta ja sen yhtenäistämistä. Esitysluonnos kansalliseksi säädökseksi on jossain määrin päällekkäinen ja ristiriitainenkin EU:ssa valmisteltuun ehdotukseen. Näkemykseni on, että tulevan EU lainsäädännön aiheuttamat muutokset tulisi selvittää ja huomioida ennen kuin ajoneuvojen katsastus- ja yksittäishyväksyntätehtävien järjestämistä koskevaa lainsäädäntöehdotusta viedään eteenpäin.

On mielenkiintoista seurata, miten katsastuslupalakiesitys etenee. Hyväksytäänkö se sellaisenaan vai tuleeeko siihen muutoksia?. Toinen askarruttava seikka on mielestäni se, miten lakia tullaan käytännössä tulkitsemaan ja valvomaan esim. katsastajan ammattitaitovaatimusten kohdalla.

LÄHTEET

LVM/1380/03/2012 Katsastuslupalain uudistus LVM041:00/2012 (säädöshankepääätös) Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle ajoneuvojen katsastus- ja yksittäishyväksyntätehtävien järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi 5.6.2012. [www linkki
http://www.lvm.fi/web/fi/lakihankkeet/liikenne?p_p_id=lvmmahtiportlet_WAR_lvmmahtiportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=exclusive&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&lvmmahtiportlet_WAR_lvmmahtiportlet_action=getdoc&lvmmahtiportlet_WAR_lvmmahtiportlet_did=71307](http://www.lvm.fi/web/fi/lakihankkeet/liikenne?p_p_id=lvmmahtiportlet_WAR_lvmmahtiportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=exclusive&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2&lvmmahtiportlet_WAR_lvmmahtiportlet_action=getdoc&lvmmahtiportlet_WAR_lvmmahtiportlet_did=71307)

Tiililä, T & Niiranen, P. 2006. Katsastusjärjestelmä, katsastusten laadunhallinta ja laadunmittaus eräissä EU-maissa. Helsinki: Edita. Viitattu 18.12.2012
<http://www.trafi.fi/filebank/a/1321969222/8aee1b9209676d37f45383a2ce4e1316/1270-AKEmuistio12006.pdf>

Trafi. 2011. Katsastusasemien laitevaatimukset. Viitattu 19.12.2012.

http://www.trafi.fi/filebank/a/1325147177/cdf919b924425a2b6fb797f7a6a54aca/4741-Katsastustoimipaikan_laitevaatimukset.pdf

Hallintolaki 6.6.2003/434

Trafi. 2012. Ajoneuvoluokat. Viitattu 18.12.2012.
<http://www.trafi.fi/tieliikenne/katsastukset/ajoneuvoluokat>